

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας:

Ελληνοαυστραλιανές σχέσεις: ο ρόλος της ελληνικής ομογένειας και η ελληνική εξωτερική πολιτική

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Κωνσταντίνα Ε. Μπότσιου

Τριμελή επιτροπή αξιολόγησης: Κωνσταντίνα Ε. Μπότσιου, Ειρήνη Χειλά, Ιωάννης Κωνσταντόπουλος

Πειραιάς 2026

Η Σαϊτάνη Χρυσούλα δηλώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος. / The intellectual work fulfilled and submitted based on the delivered master thesis is exclusive property of mine personally. Appropriate credit has been given in this diploma thesis regarding any information and material included in it that have been derived from other sources. I am also fully aware that any misrepresentation in connection with this declaration may at any time result in the immediate revocation of the degree title.

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες	σελ. 5
Περίληψη	σελ. 6
Abstract	σελ. 7
Εισαγωγή	σελ. 8

Κεφάλαιο Πρώτο

1.1 Ορολογική προσέγγιση: «Ομογένεια» και «Διασπορά»	σελ.10
1.2 Διασπορά και διεθνείς σχέσεις	σελ. 13
1.3 Η διασπορά ως μέσο εξωτερικής πολιτικής και οι παράγοντες κινητοποίησής της	σελ.16

Κεφάλαιο Δεύτερο

2.1 Η περίπτωση της ελληνικής ομογένειας στην Αυστραλία	σελ. 19
2.2 Η εγκατάσταση των Ελλήνων στην Αυστραλία	σελ. 20
2.3 Η κοινωνική κινητικότητα και το μορφωτικό επίπεδο των απόδημων Ελλήνων της Αυστραλίας	σελ. 22
2.4 Η ορθόδοξη χριστιανική πίστη στην Αυστραλία και η εκπαίδευση των Ελλήνων...σελ.	25

Κεφάλαιο Τρίτο

3.1 Ο ρόλος της ελληνικής ομογένειας της Αυστραλίας στην εξωτερική πολιτική.....σελ.	31
3.2 Ο δυναμικός ρόλος της ελληνικής ομογένειας στην Αυστραλία για το Κυπριακό ζήτημα.....σελ.	36
3.3 Το Μακεδονικό ζήτημα και η στάση των Ελλήνων της Αυστραλίας	σελ. 38
3.4 Πολιτική εκπροσώπηση Ελληνοαυστραλών και Ελληνοκυπρίων: κοινοβουλευτική ή κομματική συμμετοχή	σελ. 40
3.5 Η αποτελεσματικότητα της δράσης της ελληνικής ομογένειας στην εξωτερική πολιτική.....σελ.	46
Συμπεράσματα	σελ. 48
Βιβλιογραφία	σελ. 50

Ευχαριστίες

Η παρούσα μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία κατατίθεται στα πλαίσια της ολοκλήρωσης του μεταπτυχιακού προγράμματος: Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Στην παρούσα παράγραφο θα ήθελα να καταθέσω την ευγνωμοσύνη μου για τη συμμετοχή μου σε αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Εν πρώτοις, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλο το διδακτικό προσωπικό τμήματος που με την αγάπη για το αντικείμενο τους και την αυθεντικότητα τους με ενέπνευσαν να εξελίσσομαι διαρκώς, να αναζητώ τη γνώση σε βάθος και με στήριζαν καθ' όλη τη πορεία μου. Ειδικότερα, θα ήθελα εκφράσω τον σεβασμό και τις ευχαριστίες μου στην καθηγήτρια Κωνσταντίνα Ε. Μπότσιου, καθηγήτρια Πολιτικής Ιστορίας και Διεθνών Σχέσεων στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, που δέχτηκε με προθυμία να αναλάβει την εποπτεία της εργασίας μου, μου προσέφερε χρήσιμες συμβουλές και οδηγίες και με στήριξε καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας μου. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και τα υπόλοιπα μέλη της τριμελούς επιτροπής μου, τους αγαπητούς Ειρήνη Χειλά, καθηγήτρια Διεθνούς Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Πειραιά στο τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και Visiting Scholar στο George Washington University (Elliott School of International Affairs) και τον Ιωάννη Α. Κωνσταντόπουλο επίκουρο καθηγητή Διεθνών Σχέσεων - Οικονομικής Διπλωματίας στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών της Σχολής Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οικογένεια μου και όλα τα άτομα που με στήριζαν πνευματικά στον δύσκολο αυτόν αγώνα.

Στη μνήμη του αγαπημένου μου πατέρα Θεόδωρου και στην οικογένεια μου

Περίληψη

Η ελληνική ομογένεια της Αυστραλίας αποτελεί μία από τις σημαντικότερες και πλέον οργανωμένες κοινότητες του απόδημου ελληνισμού, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στις ελληνοαυστραλιανές σχέσεις. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τον ρόλο της ελληνικής ομογένειας της Αυστραλίας στην ελληνική εξωτερική πολιτική και τη δυνατότητά της να λειτουργεί ως μη κρατικός δρών με πολιτική και κοινωνική επιρροή.

Στην εργασία χρησιμοποιούνται συμπληρωματικά οι όροι «ομογένεια» και «διασπορά», με τον πρώτο να αναφέρεται κυρίως στη θεσμική σχέση των Ελλήνων του εξωτερικού με το ελληνικό κράτος και τον δεύτερο να αξιοποιείται ως θεωρητικό εργαλείο ανάλυσης στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων και των διασπορικών σπουδών. Παράλληλα, αναλύονται η ιστορική εξέλιξη, η κοινωνική ενσωμάτωση και η θεσμική οργάνωση της ελληνικής κοινότητας στην Αυστραλία, καθώς και οι μηχανισμοί μέσω των οποίων αναπτύσσει πολιτική επιρροή, όπως οι κοινοτικές οργανώσεις, τα δίκτυα lobbying και η κοινοβουλευτική εκπροσώπηση.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο Κυπριακό και το Μακεδονικό ζήτημα ως μελέτες περίπτωσης, καθώς αποτελούν δύο από τα σημαντικότερα και πιο διαχρονικά ζητήματα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Η επιλογή τους βασίζεται στο γεγονός ότι και στις δύο περιπτώσεις παρατηρήθηκε έντονη κινητοποίηση της ελληνικής ομογένειας της Αυστραλίας μέσω συλλογικών δράσεων, δημόσιων παρεμβάσεων και πολιτικής πίεσης. Παράλληλα, τα ζητήματα αυτά συνδέονται στενά με την εθνική ταυτότητα, την ιστορική μνήμη και τη διατήρηση των δεσμών της ομογένειας με την Ελλάδα, επιτρέποντας έτσι την καλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι διασπορικές κοινότητες μπορούν να επηρεάζουν τον δημόσιο διάλογο και να λειτουργούν ως φορείς ήπιας ισχύος στη χώρα υποδοχής.

Η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ελληνική ομογένεια μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μέσω δημόσιας διπλωματίας, πολιτικής επιρροής και ήπιας ισχύος, χωρίς ωστόσο να καθορίζει τις στρατηγικές επιλογές της αυστραλιανής εξωτερικής πολιτικής.

Λέξεις-κλειδιά: ελληνική ομογένεια Αυστραλίας, διασπορά, ελληνική εξωτερική πολιτική, ελληνοαυστραλιανές σχέσεις, ήπια ισχύς.

Abstract

The Greek community in Australia constitutes one of the most significant and well-organized communities of the Greek diaspora, playing an important role in Greek-Australian relations. This study examines the role of the Greek community in Australia in relation to Greek foreign policy and its ability to function as a non-state actor with political and social influence.

The study uses both the terms “homogeneia” and “diaspora,” with the former referring mainly to the institutional relationship between Greeks abroad and the Greek state, while the latter is employed as a theoretical analytical tool within International Relations and diaspora studies. In addition, the study analyzes the historical development, social integration, and institutional organization of the Greek community in Australia, as well as the mechanisms through which it exercises political influence, including community organizations, lobbying networks, and parliamentary representation.

Particular emphasis is placed on the Cyprus issue and the Macedonian issue as case studies, since they constitute two of the most significant and long-standing issues of Greek foreign policy. Their selection is based on the fact that both cases generated strong mobilization within the Greek community in Australia through collective action, public interventions, and political lobbying. Furthermore, these issues are closely connected to national identity, historical memory, and the preservation of ties between the diaspora and Greece, thus allowing a better understanding of how diaspora communities may influence public discourse and function as agents of soft power within the host country.

The study concludes that the Greek community in Australia can contribute to the strengthening of Greek foreign policy through public diplomacy, political influence, and soft power, without, however, determining the strategic choices of Australian foreign policy.

Keywords: Greek community in Australia, diaspora, Greek foreign policy, Greek-Australian relations, soft power.

Εισαγωγή

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί η μελέτη της ελληνικής ομογένειας στην Αυστραλία και ο ρόλος της στην άσκηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Η εργασία εστιάζει στη διερεύνηση της δυναμικής που αναπτύσσει η ελληνική ομογένεια στην Αυστραλία, καθώς και στην επίδραση που δύναται να ασκήσει τόσο στην ελληνική όσο και στην αυστραλιανή εξωτερική πολιτική. Η σημασία της παρούσας μελέτης έγκειται στο γεγονός ότι η ελληνική ομογένεια της Αυστραλίας, ως φορέας πολιτικής και κοινωνικής επιρροής, δεν έχει μελετηθεί επαρκώς σε σύγκριση με άλλες ελληνικές κοινότητες του εξωτερικού, όπως εκείνες των Ηνωμένων Πολιτειών και του Καναδά. Ως εκ τούτου, η εργασία επιχειρεί να συμβάλει στη συστηματική ανάλυση και θεωρητική τεκμηρίωση του ρόλου της ελληνικής ομογένειας ως μη κρατικού δρώντος στις διεθνείς σχέσεις και στη διαμόρφωση πολιτικών στρατηγικών.

Η επιλογή της ελληνικής ομογένειας της Αυστραλίας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς πρόκειται για μία από τις πλέον οργανωμένες και θεσμικά ενσωματωμένες κοινότητες του απόδημου ελληνισμού. Η ισχυρή παρουσία κοινοτικών οργανώσεων, εκπαιδευτικών και εκκλησιαστικών θεσμών, καθώς και η πολιτική δραστηριοποίηση μελών της ομογένειας στην αυστραλιανή δημόσια ζωή, καθιστούν την ελληνική κοινότητα της Αυστραλίας χαρακτηριστικό παράδειγμα διασπορικής κοινότητας με δυνατότητα ανάπτυξης πολιτικής επιρροής και δημόσιας παρέμβασης.

Η επιλογή των ζητημάτων του Κυπριακού και του Μακεδονικού ως μελετών περίπτωσης βασίζεται στη διαχρονική σημασία τους για την ελληνική εξωτερική πολιτική και στη στενή σύνδεσή τους με ζητήματα εθνικής ταυτότητας, ιστορικής μνήμης και διεθνούς νομιμότητας. Τα ζητήματα αυτά αποτέλεσαν πεδία έντονης κινητοποίησης της ελληνικής ομογένειας της Αυστραλίας μέσω συλλογικών δράσεων, δημόσιων παρεμβάσεων και πολιτικής πίεσης, αναδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο οι διασπορικές κοινότητες μπορούν να λειτουργήσουν ως φορείς πολιτικής επιρροής στη χώρα υποδοχής. Μέσα από την εξέταση των συγκεκριμένων περιπτώσεων επιδιώκεται η καλύτερη κατανόηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ ελληνικής ομογένειας, ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και διεθνών εξελίξεων.

Η παρούσα εργασία χρησιμοποιεί συμπληρωματικά τους όρους «ομογένεια» και «διασπορά», οι οποίοι, αν και συνδέονται μεταξύ τους, δεν ταυτίζονται εννοιολογικά. Ο όρος «ομογένεια» χρησιμοποιείται κυρίως στο πλαίσιο της θεσμικής και ιστορικής σχέσης των Ελλήνων του εξωτερικού με το ελληνικό κράτος και την εθνική ταυτότητα, αποτελώντας παράλληλα τον επίσημο όρο που χρησιμοποιείται από την ελληνική πολιτεία και το Υπουργείο Εξωτερικών. Αντίθετα, ο όρος «διασπορά» αξιοποιείται ως θεωρητικό εργαλείο ανάλυσης στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων και της διεθνούς βιβλιογραφίας, προκειμένου να αναδειχθεί ο ρόλος των ελληνικών κοινοτήτων ως μη κρατικών δρώντων με δυνατότητα πολιτικής και κοινωνικής επιρροής.

Η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας βασίζεται στην ποιοτική ανάλυση μέσω εκτεταμένης βιβλιογραφικής επισκόπησης ελληνόγλωσσων και ξενόγλωσσων πηγών. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία επιτρέπει την εις βάθος κατανόηση του υπό εξέταση αντικειμένου, καθώς και τη συγκριτική αξιολόγηση της υφιστάμενης επιστημονικής βιβλιογραφίας σχετικά με τις διασπορικές κοινότητες, τη δημόσια διπλωματία, την ήπια ισχύ και την ελληνική εξωτερική πολιτική. Παράλληλα, αξιοποιούνται πίνακες με στόχο τη συνοπτική αποτύπωση δημογραφικών, κοινωνικών και πολιτισμικών στοιχείων της ελληνικής ομογένειας στην Αυστραλία.

Η δομή της εργασίας έχει σχεδιαστεί με στόχο τη συστηματική και λογικά οργανωμένη παρουσίαση του θέματος. Το πρώτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην εννοιολογική προσέγγιση των όρων «ομογένεια» και «διασπορά», καθώς και στη θεωρητική προσέγγιση των διασπορικών κοινοτήτων στη διεθνή βιβλιογραφία. Το δεύτερο κεφάλαιο εξετάζει την ελληνική ομογένεια στην Αυστραλία, αναλύοντας την ιστορική της εγκατάσταση, τα μεταναστευτικά ρεύματα, τις κοινωνικές και θρησκευτικές της διαστάσεις, καθώς και τη διαδικασία ενσωμάτωσής της στην αυστραλιανή κοινωνία. Το τρίτο κεφάλαιο διερευνά τον ρόλο της ελληνικής ομογένειας στην ελληνική εξωτερική πολιτική, με ιδιαίτερη έμφαση στο Κυπριακό και το Μακεδονικό ζήτημα ως χαρακτηριστικές περιπτώσεις διασπορικής κινητοποίησης και πολιτικής παρέμβασης. Η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα, όπου συνοψίζονται τα βασικά ευρήματα της έρευνας και αναδεικνύονται οι δυνατότητες περαιτέρω μελέτης του ρόλου των διασπορικών κοινοτήτων στις διεθνείς σχέσεις και την εξωτερική πολιτική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 Ορολογική προσέγγιση: «Ομογένεια» και «Διασπορά»

Η έννοια της διασποράς και ο όρος ομογένεια χρησιμοποιούνται συχνά ως ταυτόσημοι στον δημόσιο και επιστημονικό λόγο, παρότι δεν ταυτίζονται πλήρως ως προς το περιεχόμενο και τη θεωρητική τους σημασία (Brubaker, 2005· Adamson, 2016). Οι δύο όροι εντάσσονται σε διαφορετικά ιστορικά, πολιτικά και επιστημολογικά πλαίσια και αποτυπώνουν διαφορετικές προσεγγίσεις του φαινομένου της μετανάστευσης και της διατήρησης δεσμών με την πατρίδα. Στην παρούσα εργασία οι όροι χρησιμοποιούνται συμπληρωματικά, με στόχο να αποδοθεί τόσο η θεσμική όσο και η θεωρητική διάσταση του απόδημου ελληνισμού.

Ο όρος «ομογένεια» αποτελεί τον επίσημο όρο που χρησιμοποιείται από το ελληνικό κράτος και ειδικότερα από το Υπουργείο Εξωτερικών και τη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού για να περιγράψει τους Έλληνες του εξωτερικού. Η χρήση του συνδέεται με την ιδέα της κοινής εθνικής καταγωγής, της πολιτισμικής συνέχειας και της διατήρησης της ελληνικής ταυτότητας εκτός εθνικών συνόρων (Υπουργείο Εξωτερικών, 2024· Κατσιαρδή & Καρδάσης κ.ά., 2006). Ο όρος φέρει έντονο θεσμικό και πολιτικό χαρακτήρα, καθώς εντάσσεται στη διαχρονική προσπάθεια του ελληνικού κράτους να διατηρήσει δεσμούς με τους Έλληνες του εξωτερικού και να ενισχύσει την αίσθηση ενότητας του παγκόσμιου ελληνισμού (Κατσικάς, 1995).

Αντίθετα, η έννοια της «διασποράς» χρησιμοποιείται κυρίως στη διεθνή θεωρητική βιβλιογραφία και περιγράφει πληθυσμούς που ζουν εκτός της χώρας καταγωγής τους, αλλά εξακολουθούν να διατηρούν πολιτισμικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς ή πολιτικούς δεσμούς με αυτήν (Shain & Barth, 2003· Dufoux, 2010). Η λέξη προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «διασπείρω» και κυριολεκτικά σημαίνει «διασκορπισμός». Ιστορικά, η έννοια χρησιμοποιήθηκε αρχικά για την εβραϊκή διασπορά, όμως στη σύγχρονη εποχή επεκτάθηκε ώστε να περιλαμβάνει ποικίλες μεταναστευτικές και εθνοτικές κοινότητες που διατηρούν συλλογική ταυτότητα και δεσμούς με την πατρίδα τους (Brubaker, 2005).

Σύμφωνα με τον Cohen (1997), οι διασπορικές κοινότητες χαρακτηρίζονται από τη συλλογική μνήμη της πατρίδας, την ύπαρξη δικτύων αλληλεγγύης, τη διατήρηση κοινής ταυτότητας και την επιθυμία διατήρησης δεσμών με τη χώρα προέλευσης. Αντίστοιχα, ο Sheffer (1986) υποστηρίζει ότι οι διασπορικές κοινότητες λειτουργούν ως οργανωμένα διακρατικά δίκτυα, τα οποία διατηρούν ενεργές πολιτικές, οικονομικές και πολιτιστικές σχέσεις με το εθνικό τους κέντρο. Υπό αυτή την έννοια, η διασπορά δεν αποτελεί απλώς μία πληθυσμιακή κατηγορία, αλλά έναν δυναμικό παράγοντα διεθνών σχέσεων.

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η διασπορά αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο ως μη κρατικός δρών (non-state actor) στο διεθνές σύστημα. Οι διασπορικές κοινότητες έχουν τη

δυνατότητα να επηρεάζουν τόσο τη χώρα υποδοχής όσο και τη χώρα προέλευσης μέσω οργανωμένων μορφών πολιτικής παρέμβασης, λόμπινγκ, οικονομικής ενίσχυσης και διαμόρφωσης της κοινής γνώμης (Adamson, 2016· Shain & Barth, 2003· Bauböck, 2010). Η πολιτική ισχύς των διασπορών εξαρτάται από παράγοντες όπως η κοινωνική συνοχή, η οικονομική επιφάνεια, η δυνατότητα πολιτικής οργάνωσης και η συμβατότητα των στόχων της χώρας προέλευσης με εκείνους της χώρας εγκατάστασης (Κόντης, 2005).

Η ελληνική διασπορά αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα οργανωμένης και ιστορικά ενεργής διασπορικής κοινότητας. Η παρουσία ελληνικών πληθυσμών εκτός ελλαδικού χώρου διαμορφώθηκε ήδη από τον 19ο αιώνα μέσα από μεταναστευτικά ρεύματα προς τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Αυστραλία, τον Καναδά και τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (Κόντης & Φακιόλας, 2002). Στην περίπτωση της Αυστραλίας, η ελληνική κοινότητα εξελίχθηκε σε μία από τις σημαντικότερες και πολυπληθέστερες ελληνικές κοινότητες της διασποράς, διατηρώντας ισχυρά πολιτισμικά και πολιτικά χαρακτηριστικά ελληνικότητας (Tamis, 2004· Ντουμάνης, 2004).

Η σημασία της ελληνικής διασποράς δεν περιορίζεται μόνο στη διατήρηση της πολιτισμικής ταυτότητας, αλλά επεκτείνεται και στην άσκηση πολιτικής επιρροής. Η ελληνική ομογένεια της Αυστραλίας ανέπτυξε οργανωμένες μορφές συλλογικής δράσης και συμμετείχε ενεργά στην προώθηση ελληνικών εθνικών ζητημάτων, όπως το Κυπριακό, οι ελληνοτουρκικές σχέσεις και το Μακεδονικό ζήτημα. Τα ζητήματα αυτά δεν επιλέγονται τυχαία στην παρούσα εργασία, αλλά επειδή αποτέλεσαν βασικούς άξονες κινητοποίησης της ελληνικής διασποράς και πεδία άσκησης επιρροής προς τις κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής. Η κινητοποίηση αυτή συνδέεται άμεσα με την έννοια της ελληνικότητας, τη διατήρηση της συλλογικής ταυτότητας και τη δυνατότητα της διασποράς να λειτουργεί ως φορέας προώθησης των ελληνικών εθνικών συμφερόντων (Κόντης, 2005· Κουφουδάκης, 1993).

Παράλληλα, η διεθνής βιβλιογραφία παρουσιάζει και άλλα παραδείγματα κρατών που αξιοποίησαν οργανωμένα τις διασπορικές τους κοινότητες στο πλαίσιο της εξωτερικής τους πολιτικής. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Ελβετίας, η οποία αναγνωρίζει θεσμικά την ελβετική διασπορά ως «Πέμπτη Ελβετία» (“Fifth Switzerland”). Το ελβετικό κράτος διατηρεί θεσμοθετημένους μηχανισμούς επικοινωνίας και πολιτικής συμμετοχής των αποδήμων, ενισχύοντας τη σύνδεσή τους με την πατρίδα και αξιοποιώντας το διεθνές δίκτυο των Ελβετών του εξωτερικού ως στοιχείο ήπιας ισχύος και διεθνούς προβολής. Το παράδειγμα αυτό αναδεικνύει ότι η οργανωμένη σχέση κράτους–διασποράς αποτελεί ευρύτερο φαινόμενο της σύγχρονης διεθνούς πολιτικής και δεν περιορίζεται μόνο στην ελληνική περίπτωση.

Για λόγους συμμόρφωσης με την επίσημη κρατική ορολογία, στην παρούσα εργασία προτάσσεται ο όρος «ομογένεια» όταν γίνεται αναφορά στους Έλληνες του εξωτερικού υπό το πρίσμα της ελληνικής κρατικής πολιτικής. Παράλληλα, ο όρος «διασπορά» αξιοποιείται ως θεωρητικό εργαλείο ανάλυσης, καθώς επιτρέπει την κατανόηση της ελληνικής παρουσίας στο

εξωτερικό ως δυναμικού δικτύου πολιτικής, κοινωνικής και πολιτιστικής δράσης. Η εναλλαγή των δύο όρων δεν είναι τυχαία, αλλά αντανακλά τη διττή οπτική με την οποία εξετάζεται το φαινόμενο στην παρούσα εργασία: αφενός ως θεσμική κατηγορία που συνδέεται με την πολιτική του ελληνικού κράτους απέναντι στους Έλληνες του εξωτερικού και αφετέρου ως θεωρητικό και διεθνοπολιτικό πεδίο μελέτης των σχέσεων ανάμεσα στη διασπορά, το κράτος προέλευσης και τη χώρα υποδοχής.

1.2 Διασπορά και Διεθνείς Σχέσεις

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, το επιστημονικό ενδιαφέρον για τη μελέτη της διασποράς έχει αυξηθεί σημαντικά, καθώς αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο η σημασία της στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των κρατών. Πλήθος ακαδημαϊκών μελετών, διεθνών οργανισμών και μέσων ενημέρωσης επισημαίνουν τον ρόλο των διασπορικών κοινοτήτων ως παραγόντων επιρροής στο διεθνές σύστημα. Η διασπορά δεν αντιμετωπίζεται πλέον αποκλειστικά ως κοινωνικό ή μεταναστευτικό φαινόμενο, αλλά ως ένας δυναμικός μη κρατικός δρών που μπορεί να επηρεάσει πολιτικές, οικονομικές και διπλωματικές εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο.

Οι διασπορές έχουν αναδειχθεί σε ισχυρές οντότητες, καθώς θεωρούνται μορφές «ήπιας ισχύος» (soft power) στον τομέα της στρατηγικής εξωτερικής πολιτικής, ενώ παράλληλα αποτελούν σημαντικό παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης τόσο για τις χώρες προέλευσης όσο και για τις χώρες υποδοχής. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η κινεζική διασπορά, η οποία έχει συνδεθεί με την οικονομική άνοδο της Κίνας μέσω επενδύσεων, εμπορικών δικτύων και μεταφοράς τεχνογνωσίας. Η πολιτική και οικονομική επιρροή της κινεζικής διασποράς στις χώρες εγκατάστασής της, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, ο Καναδάς και η Αυστραλία, ενισχύεται διαρκώς (Kumar Khara, 2020).

Η διασπορά μπορεί να προσεγγιστεί τόσο μέσα από ένα ευρύ όσο και μέσα από ένα στενό εννοιολογικό πλαίσιο. Στο ευρύ πλαίσιο περιλαμβάνονται τα αίτια δημιουργίας της, οι δεσμοί με τη χώρα προέλευσης, η κοινωνική και πολιτική της δράση στη χώρα υποδοχής, η ενίσχυση των συλλογικών της στόχων και επιδιώξεων, καθώς και το ενδεχόμενο μελλοντικής παλιννόστησης. Παράλληλα, περιλαμβάνονται στοιχεία που συνδέονται με τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και της πολιτισμικής συνοχής των μελών της (Cohen, 2003).

Αντιθέτως, στη στενότερη εννοιολογική προσέγγιση, η διασπορά περιγράφεται ως ομάδα πληθυσμών που παραμένει για μακρό χρονικό διάστημα εκτός της χώρας καταγωγής, διατηρώντας όμως σταθερούς και ισχυρούς δεσμούς με το εθνικό κέντρο. Οι δεσμοί αυτοί βασίζονται τόσο σε υλικά όσο και σε συναισθηματικά στοιχεία, τα οποία διατηρούν ζωντανή τη σχέση με την πατρίδα (Sheffer, 1986).

Οι διασπορές μπορούν να αποτελέσουν ισχυρούς παράγοντες επιρροής στη διεθνή πολιτική σκηνή και να ασκήσουν τόσο θετική όσο και αρνητική επίδραση στη διαμόρφωση πολιτικών. Αρχικά, λειτουργούν ως μηχανισμοί έκφρασης και διατήρησης της εθνικής ταυτότητας. Παράλληλα, σε φιλελεύθερα πολιτικά συστήματα μπορούν να οργανωθούν ως ομάδες συμφερόντων και να επηρεάσουν την εξωτερική πολιτική της χώρας υποδοχής, λειτουργώντας ως εθνικά λόμπι.

Επιπλέον, οι διασπορές μπορούν να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη και στη δημοκρατική ενίσχυση της χώρας προέλευσης μέσω επενδύσεων, μεταφοράς γνώσης και διατήρησης δικτύων επικοινωνίας. Με τον τρόπο αυτό επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την εξωτερική πολιτική της πατρίδας τους και ενισχύουν τη διεθνή της θέση (Shain & Barth, 2003).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα επιρροής διασποράς αποτελεί η εβραϊκή διασπορά και ιδιαίτερα η επιρροή του ισραηλινού λόμπι στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Το ισραηλινό λόμπι αποτελεί έναν πολυσύνθετο συνασπισμό οργανώσεων και ομάδων που επιδιώκουν να επηρεάσουν την αμερικανική εξωτερική πολιτική σε ζητήματα που σχετίζονται με το Ισραήλ και τη Μέση Ανατολή. Η επιρροή του έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης μελέτης και συζήτησης στη διεθνή βιβλιογραφία (Mearsheimer & Walt, 2006).

Παράλληλα, ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει και το ελληνοαμερικανικό λόμπι, το οποίο διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην προώθηση ζητημάτων ελληνικού ενδιαφέροντος, όπως το Κυπριακό, οι ελληνοτουρκικές σχέσεις και οι εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Η συνεργασία του με άλλες οργανωμένες ομάδες πίεσης, όπως το ισραηλινό λόμπι, ενίσχυσε περαιτέρω τη δυνατότητα παρέμβασής του στη διαμόρφωση πολιτικών αποφάσεων.

Η διασπορά μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως μορφή «ήπιας ισχύος» (soft power). Μέσω της οικονομικής, πολιτιστικής και κοινωνικής επιρροής που αποκτούν οι μεταναστευτικές κοινότητες στις χώρες υποδοχής, είναι δυνατόν να ενισχύεται η εικόνα και η διεθνής θέση της χώρας προέλευσης. Η επιρροή αυτή εκδηλώνεται μέσω της επιχειρηματικότητας, της εκπαίδευσης, των μέσων ενημέρωσης, του πολιτισμού και της πολιτικής συμμετοχής.

Η έννοια της «επιστροφής» της διασποράς δεν αφορά απαραίτητα τη φυσική επάνοδο των μεταναστών στην πατρίδα τους. Αντιθέτως, μπορεί να εκδηλώνεται μέσω της κοινωνικής, πολιτιστικής, οικονομικής και πολιτικής σύνδεσης με τη χώρα καταγωγής, καθώς και μέσω της συμβολής της διασποράς στην ανάπτυξη και την ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου της πατρίδας (Kumar Khara, 2020).

Παράλληλα, οι διασπορές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο σε περιόδους διεθνών κρίσεων και συγκρούσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις συμβάλλουν στην ειρηνευτική διαδικασία και στη διπλωματική υποστήριξη των χωρών προέλευσης, ενώ σε άλλες περιπτώσεις είναι δυνατόν να ενισχύσουν συγκρουσιακές τάσεις μέσω πολιτικής ή οικονομικής στήριξης προς αντιμαχόμενες πλευρές. Επομένως, η διασπορά μπορεί να λειτουργήσει τόσο ως παράγοντας ειρήνης όσο και ως παράγοντας έντασης στις διεθνείς σχέσεις (Kumar Khara, 2020).

Η αυξανόμενη σημασία της διασποράς έχει οδηγήσει και στην ενίσχυση της θεωρητικής της προσέγγισης στο πεδίο των διεθνών σχέσεων. Οι Shain και Barth (2003) υποστηρίζουν ότι η διασπορά αποτελεί έναν ιδιαίτερο δρώντα που συνδέει την εσωτερική με τη διεθνή πολιτική. Σύμφωνα με τους ίδιους, οι δραστηριότητες των διασπορικών κοινοτήτων μπορούν να ερμηνευθούν κυρίως μέσα από το θεωρητικό πλαίσιο του φιλελευθερισμού και του

κονστρουκτιβισμού, καθώς οι θεωρίες αυτές αναγνωρίζουν τη σημασία των μη κρατικών δρώντων, της ταυτότητας και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

Αντίθετα, η ρεαλιστική θεωρία των διεθνών σχέσεων αντιμετωπίζει το κράτος ως τον βασικό και ενιαίο δρώντα του διεθνούς συστήματος, δίνοντας περιορισμένο χώρο στη μελέτη της διασποράς. Ωστόσο, η σύγχρονη πραγματικότητα καταδεικνύει ότι οι διασπορικές κοινότητες μπορούν να επηρεάζουν τόσο την εσωτερική όσο και τη διεθνή πολιτική, λειτουργώντας ως δίαυλοι σύνδεσης μεταξύ κρατών και κοινωνιών (Das, 2014).

Συνεπώς, η διασπορά αποτελεί σήμερα έναν ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα στις διεθνείς σχέσεις και στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής. Η πολιτική, οικονομική και πολιτιστική της επιρροή ενισχύει τη σημασία της τόσο για τις χώρες προέλευσης όσο και για τις χώρες υποδοχής, καθιστώντας τη αναπόσπαστο στοιχείο της σύγχρονης διεθνούς πραγματικότητας.

1.3 Η Διασπορά ως Μέσο Άσκησης της Εξωτερικής Πολιτικής και οι Παράγοντες Κινητοποίησης της

Η δράση της διασποράς και οι παράγοντες που την κινητοποιούν αποτελούν σημαντικό πεδίο μελέτης για πολλούς ερευνητές. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι αρκετά κράτη αναγνωρίζουν τη διασπορά ως εργαλείο άσκησης εξωτερικής πολιτικής, πολλαπλασιασστή ισχύος της χώρας προέλευσης και μέσο προώθησης των εθνικών συμφερόντων της. Σε πολλές περιπτώσεις, η διασπορά εντάσσεται και στον σχεδιασμό της αναπτυξιακής πολιτικής των κρατών. Υπό αυτή την έννοια, η διασπορά αποτελεί μία ενδογενή μεταβλητή, η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως μηχανισμός επιρροής της εξωτερικής πολιτικής (Κόντης, 2005).

Η σχέση μεταξύ του εθνικού κέντρου και της διασποράς χαρακτηρίζεται από αμφίδρομες σχέσεις αλληλεπίδρασης (Shain & Barth, 2003). Η διασπορά αλληλεπιδρά τόσο με το έθνος-κράτος όσο και με μια ιστορική ή συμβολική πατρίδα. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν η σχέση των Εβραίων με την Ιερουσαλήμ και των Ελλήνων με την Ανατολική Μεσόγειο (Κόντης, 2005). Στην ελληνική περίπτωση, το εθνικό κέντρο μετά τη συγκρότηση του νεοελληνικού κράτους ταυτίζεται με την Αθήνα (Κιτρομιλίδης, 1985).

Τα μέλη της διασποράς διακρίνονται σε τρεις βασικές κατηγορίες: α) τα βασικά ή πυρηνικά μέλη (core members), β) τα παθητικά μέλη (passive members) και γ) τα σιωπηλά μέλη (silent members). Τα βασικά μέλη αποτελούν την ελίτ της διασποράς και διαθέτουν τη δυνατότητα κινητοποίησης ευρύτερων τμημάτων της σε ζητήματα που αφορούν τη χώρα προέλευσης. Τα παθητικά μέλη ενεργοποιούνται κυρίως όταν υπάρξει οργανωμένη κινητοποίηση από την ηγεσία της διασποράς, ενώ τα σιωπηλά μέλη αποτελούν τη μεγαλύτερη αριθμητικά ομάδα και κινητοποιούνται κυρίως σε περιόδους κρίσεων (Shain & Barth, 2003).

Η κινητοποίηση της διασποράς επηρεάζεται από ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες. Στους ενδογενείς παράγοντες περιλαμβάνονται: α) η εθνική ταυτότητα, β) το κοινωνικό κεφάλαιο και γ) η φύση των εθνικών ζητημάτων. Οι παράγοντες αυτοί μπορούν να επηρεαστούν από το εθνικό κέντρο, το οποίο διαθέτει μηχανισμούς ενίσχυσης ή αποδυνάμωσης της διασπορικής συνοχής.

Στους εξωγενείς παράγοντες εντάσσονται: α) η ιδιότητα του πολίτη στη χώρα εγκατάστασης, β) τα μορφολογικά χαρακτηριστικά της διασποράς, γ) η πρόσβαση σε οικονομικό κεφάλαιο, δ) η συμβατότητα των στόχων εξωτερικής πολιτικής μεταξύ χώρας προέλευσης και χώρας υποδοχής, ε) η παγκοσμιοποίηση και στ) η γενικότερη δομή του διεθνούς συστήματος (Κόντης, 2005).

Η εθνική ταυτότητα αποτελεί τον βασικό άξονα διαμόρφωσης της πολιτικής συμπεριφοράς της διασποράς. Στην ελληνική περίπτωση, η «ελληνικότητα» επηρεάζει άμεσα τον βαθμό κινητοποίησης των μελών της ελληνικής διασποράς. Στα πυρηνικά μέλη καταγράφεται υψηλή ένταση ελληνικότητας, γεγονός που συμβάλλει στην κινητοποίηση και των υπόλοιπων

κατηγοριών. Το εθνικό κέντρο μπορεί να ενισχύσει την ελληνικότητα μέσω εκπαιδευτικών, πολιτιστικών και θεσμικών πολιτικών, όπως η ενίσχυση της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, η παροχή δικαιώματος ψήφου στους απόδημους και η ενίσχυση των δεσμών της ομογένειας με την Ελλάδα (Κόντης, 2005).

Δεύτερο σημαντικό στοιχείο αποτελεί το κοινωνικό κεφάλαιο, το οποίο ενισχύει τη δυνατότητα συλλογικής δράσης της διασποράς. Σε μικροεπίπεδο αφορά τις διαπροσωπικές σχέσεις και τη συμμετοχή σε δίκτυα και θεσμούς, ενώ σε μακροεπίπεδο συνδέεται με τις κοινωνικές αξίες και τους θεσμούς μιας κοινωνίας (Coleman, 1990· Putnam, 1993). Η αποδυνάμωση του κοινωνικού κεφαλαίου οδηγεί σε μειωμένη κινητοποίηση, ενώ η ενίσχυσή του διευκολύνει τη συλλογική δράση και την πολιτική επιρροή της διασποράς.

Η φύση των εθνικών ζητημάτων αποτελεί επίσης καθοριστικό παράγοντα κινητοποίησης. Στην ελληνική περίπτωση, η διεθνής νομιμοποίηση πολλών ελληνικών θέσεων, μέσω του διεθνούς δικαίου και των διεθνών οργανισμών, διευκολύνει τη δράση της διασποράς. Ωστόσο, οι απόψεις της διασποράς δεν ταυτίζονται πάντοτε πλήρως με εκείνες του εθνικού κέντρου, καθώς σε ορισμένες περιπτώσεις αναπτύσσεται αυτόνομη ή και κριτική στάση απέναντι στις κρατικές επιλογές (Κουφουδάκης, 1993).

Αναφορικά με τους εξωγενείς παράγοντες, η ιδιότητα του πολίτη στη χώρα εγκατάστασης επηρεάζει καθοριστικά τη συμμετοχή της διασποράς στο πολιτικό σύστημα της χώρας υποδοχής. Η απόκτηση ιθαγένειας παρέχει πολιτικά και ατομικά δικαιώματα, ενισχύοντας έτσι τη δυνατότητα πολιτικής παρέμβασης της διασποράς (Κόντης, 2005).

Τα μορφολογικά χαρακτηριστικά της διασποράς συνδέονται με τον τρόπο ιστορικής συγκρότησής της. Στην ελληνική περίπτωση διακρίνονται δύο βασικά μεταναστευτικά ρεύματα: το πρώτο, από τα τέλη του 19ου έως τις αρχές του 20ού αιώνα, με κύριο προορισμό τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, και το δεύτερο, κατά την περίοδο 1960–1974, προς τις χώρες της Ευρώπης και τις υπερπόντιες χώρες. Μετά την περίοδο αυτή παρατηρείται μείωση των μεταναστευτικών ροών.

Η γεωγραφική κατανομή του απόδημου ελληνισμού παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις ανά ήπειρο και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα κριτήρια ορισμού του πληθυσμού (π.χ. πρώτη γενιά μεταναστών ή και απόγονοι). Σύμφωνα με σύγχρονες εκτιμήσεις, η μεγαλύτερη συγκέντρωση εντοπίζεται στη Βόρεια Αμερική, με περίπου 1,5 έως 1,8 εκατομμύρια άτομα ελληνικής καταγωγής, ενώ ακολουθεί η Ευρώπη με περίπου 0,8 έως 1,5 εκατομμύριο, ανάλογα με το εύρος καταγραφής. Σημαντική παρουσία παρατηρείται επίσης στην Ωκεανία, κυρίως στην Αυστραλία, όπου υπολογίζονται περίπου 400.000 έως 500.000 άτομα ελληνικής καταγωγής. Αντίθετα, στην Αφρική και την Ασία οι ελληνικές κοινότητες είναι σαφώς μικρότερες και πιο διάσπαρτες. Συνολικά, ο παγκόσμιος απόδημος ελληνισμός εκτιμάται ότι κυμαίνεται περίπου μεταξύ 4 και 7 εκατομμυρίων ατόμων, ανάλογα με τα κριτήρια καταγραφής και το εύρος του

ορισμού της ελληνικής διασποράς (Hellenic Ministry of Foreign Affairs, 2023· Triandafyllidou, 2009· Damanakis, 2000).

Ωστόσο, το ενεργό τμήμα της ελληνικής διασποράς είναι σαφώς μικρότερο, καθώς εκτιμάται ότι δεν υπερβαίνει τα 2.500.000 άτομα (Τάμης, 2004). Η γεωγραφική διασπορά επηρεάζει τη δυνατότητα συλλογικής κινητοποίησης, καθώς όσο πιο διάσπαρτος είναι ο πληθυσμός τόσο δυσκολότερη καθίσταται η οργανωμένη πολιτική δράση.

Η διαθεσιμότητα οικονομικού κεφαλαίου αποτελεί επίσης σημαντικό παράγοντα. Το οικονομικό και κοινωνικό κεφάλαιο περιλαμβάνει δεξιότητες, γνώσεις και υλικούς πόρους που επηρεάζουν την ικανότητα πολιτικής παρέμβασης της διασποράς. Στη θεωρία διακρίνονται δύο βασικές κατηγορίες: η «προλεταριακή» διασπορά, με περιορισμένους πόρους και χαμηλή επιρροή, και η «κινητοποιημένη» διασπορά, με υψηλό οικονομικό και κοινωνικό κεφάλαιο και αυξημένη πολιτική ισχύ (Armstrong, 1976).

Επιπλέον, η συμβατότητα των στόχων εξωτερικής πολιτικής μεταξύ χώρας προέλευσης και χώρας υποδοχής επηρεάζει την κινητοποίηση της διασποράς. Όταν υπάρχει σύγκλιση συμφερόντων, όπως στην περίπτωση των ελληνικών κοινοτήτων στις Ηνωμένες Πολιτείες, η διασπορά λειτουργεί ως παράγοντας ενίσχυσης των διμερών σχέσεων και της διεθνούς πολιτικής στήριξης της Ελλάδας (Κουλουμπής, 1978).

Τέλος, η παγκοσμιοποίηση ενισχύει τον ρόλο της διασποράς μέσω της τεχνολογικής προόδου, της ανάπτυξης των επικοινωνιών και της αυξανόμενης διασύνδεσης των κοινωνιών. Οι εξελίξεις αυτές διευκολύνουν τη διατήρηση των δεσμών της διασποράς με το εθνικό κέντρο και ενισχύουν τη δυνατότητα πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής επιρροής της (Cohen, 1997· Κόντης, 2005).

Η διασπορά, επομένως, δεν αποτελεί απλώς μία κοινότητα μεταναστών που διατηρεί πολιτισμικούς δεσμούς με την πατρίδα της. Αντίθετα, συνιστά έναν δυναμικό παράγοντα πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής επιρροής, ο οποίος μπορεί να επηρεάσει τόσο τη χώρα προέλευσης όσο και τη χώρα υποδοχής. Η σημασία της στη σύγχρονη διεθνή πολιτική καθιστά αναγκαία τη μελέτη της ως αναπόσπαστου στοιχείου των διεθνών σχέσεων και της εξωτερικής πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1 Η περίπτωση της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία

Ο απόδημος ελληνισμός στην Αυστραλία αποτελεί το τρίτο σε αριθμό μεγαλύτερο τμήμα των Ελλήνων του εξωτερικού και συνιστά έναν από τους πλέον οργανωμένους και ιστορικά συγκροτημένους πυρήνες της ελληνικής διασποράς. Πλήθος επιστημόνων τόσο του ελληνικού όσο και του διεθνούς ακαδημαϊκού χώρου έχει εξετάσει τον ρόλο της ομογένειας στην Αυστραλία, επισημαίνοντας ότι η σημασία της υπερβαίνει το ιστορικό της πλαίσιο, καθώς λειτουργεί ως διαρκής διάυλος πολιτισμικής, κοινωνικής και πολιτικής διασύνδεσης μεταξύ Ελλάδας και Αυστραλίας.

Ωστόσο, παρά την εκτεταμένη ερευνητική δραστηριότητα, εξακολουθούν να εντοπίζονται μεθοδολογικά και θεωρητικά κενά ως προς την πλήρη κατανόηση του ρόλου της διασποράς στη διαμόρφωση και άσκηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, διεθνολόγοι, πολιτικοί και διπλωμάτες υπογραμμίζουν την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης των ελληνοαυστραλιανών σχέσεων, καθώς και της θεσμικής και κοινωνικής ενδυνάμωσης της ομογένειας.

Τα συγκεκριμένα ερευνητικά κενά οφείλονται εν μέρει στην απουσία διαχρονικά ακριβούς καταγραφής των δημογραφικών στοιχείων της ελληνικής ομογένειας στην Αυστραλία. Παράλληλα, συνδέονται και με τις κοινωνικές και πληθυσμιακές μεταβολές που σημειώθηκαν στο εσωτερικό της ομογένειας κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, όπως η επιστροφή ορισμένων μεταναστών στην Ελλάδα ή η σταδιακή ενσωμάτωση των νεότερων γενεών στην αυστραλιανή κοινωνία.

Υπό αυτή την οπτική, το παρόν κεφάλαιο εξετάζει συστηματικά την εξέλιξη των μεταναστευτικών ρευμάτων προς την Αυστραλία, την εγκατάσταση των Ελλήνων, τη διαδικασία κοινωνικής κινητικότητας, το μορφωτικό και επαγγελματικό τους επίπεδο, καθώς και τον ρόλο της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης, στοιχεία τα οποία συνθέτουν το πολυδιάστατο προφίλ της ελληνικής διασποράς.

2.2 Η εγκατάσταση των Ελλήνων στην Αυστραλία

Η ελληνική μετανάστευση στην Αυστραλία ξεκίνησε στις αρχές της αποικιακής περιόδου τον 19ο αιώνα. Οι πρώτοι γνωστοί Έλληνες έφτασαν το 1829. Αυτοί οι Έλληνες ήταν επτά ναυτικοί, καταδικασμένοι για πειρατεία από βρετανικό ναυτικό δικαστήριο και καταδικάστηκαν σε μεταφορά στη Νέα Νότια Ουαλία. Αν και τελικά τους δόθηκε χάρη, δύο από αυτούς τους επτά Έλληνες παρέμειναν και εγκαταστάθηκαν στη χώρα. Ένας εγκαταστάθηκε στις πεδιάδες Μονάρο στη νότια Νέα Νότια Ουαλία και ένας στο Πίκτον κοντά στο Σίδνεϋ. Τα ονόματά τους ήταν Γκίκας Μπούλγαρης, γνωστός ως Τζίγκερ Μπούλγαρι (Βούλγαρης) και Αντώνης Μανώλης. Ο Τζίγκερ Μπούλγαρι παντρεύτηκε μια Ιρλανδή και απέκτησαν πολλά παιδιά. Ο Τζίγκερ τάφηκε στο Νεκροταφείο Νίμιταμπελ Πιονιέ. Η Ελληνική Λέσχη της Καμπέρα τοποθέτησε μια αναμνηστική μαρμάρινη πλάκα πάνω από τον τόπο ταφής του γύρω στο 2000.

Ο τάφος του Αντώνη Μανώλη βρίσκεται στο παλιό νεκροταφείο στο Μιταγκόνγκ. Η πρώτη γνωστή ελεύθερη Ελληνίδα μετανάστρια στην Αυστραλία ήταν η Κατερίνα Γεωργία Πλέσσου (1809–1907), η οποία έφτασε στο Σίδνεϋ με τον σύζυγό της Ταγματάρχη Τζέιμς Κράμερ το 1835 (Appleyard R., & Yannakis J.R., 2002).

Παντρεύτηκαν το 1827 στο νησί Κάλαμος, όπου ο Κράμερ, διοικητής του νησιού, γνώρισε τον νεαρό πρόσφυγα από τους πολέμους της ελληνικής ανεξαρτησίας. Στα νιάτα της, πρέπει να ήταν ένας από τους τελευταίους εν ζωή ανθρώπους που μίλησαν στον Λόρδο Βύρωνα. Έζησαν στο Σίδνεϋ, το Νιούκαστλ και το Πορτ Μακουάρι. Απέκτησαν 11 παιδιά. Το πρώτο κύμα ελεύθερων Ελλήνων μεταναστών ξεκίνησε τη δεκαετία του 1850 και συνεχίστηκε μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, εν μέρει λόγω της πρόσφατης ανακάλυψης χρυσού στη χώρα (Appleyard R., & Yannakis J.R., 2002).

Άλλο ένα τέτοιο ενδεικτικό παράδειγμα, είναι και εκείνο της Διαμαντίνας Ρώμα, γνωστής και ως λαΐδης Μπάουεν. Το 1856 παντρεύτηκε τον ελληνιστή Σερ Τζορτζ Μπάουεν που ήταν συγχρόνως γραμματέας της Βρετανικής Αρμοστείας των Επτανήσων, όπως επίσης και πρόεδρος της Ιονίου Ακαδημίας. Ο τελευταίος διετέλεσε συγκεκριμένα κυβερνήτης της Πολιτείας Κούνσλαντ στην Αυστραλία κατά το διάστημα μεταξύ του 1859 και του 1879. Η παρουσία της λαΐδης Μπάουεν για πολλά χρόνια μάλιστα ήταν πολύ σημαντική στην συγκεκριμένη περιοχή της Αυστραλίας λόγω της μεγάλης φιλανθρωπικής της δράσης (Κοκκινίδου Δ., 2002)

Τα μεταναστευτικά ρεύματα από την Ελλάδα προς την Αυστραλία παρουσιάζουν έντονη χρονική διαφοροποίηση και ιστορική κλιμάκωση. Κατά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα, μετά τη συγκρότηση του νεοελληνικού κράτους, η μετανάστευση παρέμενε περιορισμένης κλίμακας, ενώ μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα ο ελληνικός πληθυσμός στην Αυστραλία δεν υπερέβαινε τα 1.000 άτομα. Στις αρχές του 20ού αιώνα παρατηρείται σχετική

σταθεροποίηση, με τον αριθμό των Ελλήνων να ανέρχεται περίπου στους 2.000 τη δεκαετία του 1910 (Πελαγίδης, 2006).

Από την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, ο αριθμός των Ελλήνων που μετανάστευαν στην Αυστραλία αυξανόταν σταθερά και οι ελληνικές κοινότητες ήταν αρκετά καλά εδραιωμένες στη Μελβούρνη και το Σίδνεϊ εκείνη την εποχή. Ο ελληνόφωνος τύπος ξεκίνησε στην Αυστραλία και το 1913, η Αυστραλία είχε την πρώτη ελληνική εβδομαδιαία εφημερίδα με το όνομα Αυστραλία, η οποία εκδιδόταν στη Μελβούρνη (Πελαγίδης, 2006).

Καθοριστικό σημείο καμπής αποτελεί το έτος 1922, όταν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής υιοθέτησαν περιοριστικές πολιτικές ως προς τη μετανάστευση. Η εξέλιξη αυτή προκάλεσε ανακατεύθυνση των ελληνικών μεταναστευτικών ροών προς άλλες υπερπόντιες περιοχές, κυρίως τον Καναδά και την Αυστραλία. Ως αποτέλεσμα, κατά το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, και συγκεκριμένα γύρω στο 1947, ο ελληνικός πληθυσμός στην Αυστραλία παρουσίασε σημαντική αύξηση, φθάνοντας περίπου τους 16.000 (Πελαγίδης, 2006).

Πάντως, είναι ενδεικτικό, πως κατά την προπολεμική περίοδο και στην διάρκεια του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα είχε κυριαρχήσει η μετανάστευση ανδρών, ενώ αντίστοιχα κατά την μεταπολεμική εποχή, αυτή η αριθμητική κυριαρχία ανδρών πρόκειται να εξισορροπηθεί από την μεγάλη αύξηση στην μετανάστευση και γυναικών προς την Αυστραλία. Μάλιστα, είναι ενδεικτικό εδώ και το ότι αυτή αλλαγή, αναφορικά με την μετανάστευση Ελληνίδων δεν ήταν μόνο αριθμητικού και ποσοτικού, αλλά και ποιοτικού χαρακτήρα. Ενώ, με άλλα λόγια, παλαιότερα οι μετανάστριες απασχολούνταν με οικιακά καθήκοντα ή και εντός οικογενειακών επιχειρήσεων, αντίστοιχα στην πορεία είχαν συμμετάσχει αυτόνομα στα πλαίσια της τοπικής παραγωγικής διαδικασίας. Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ, πως μεταπολεμικά, μέσω επιχορηγούμενων προγραμμάτων της ίδιας της αυστραλιανής κυβέρνησης ήρθαν στην χώρα αυτή 30.000 Ελληνίδες, τη στιγμή που ο αντίστοιχος αριθμός των ανδρών ήταν 20.000 άτομα (Κοκκινίδου Δ., 2002)

Η μέγιστη ένταση των μεταναστευτικών ροών καταγράφεται κατά τις δεκαετίες 1950–1970, στο πλαίσιο της μαζικής εργατικής μετανάστευσης προς ανεπτυγμένες οικονομίες της Ευρώπης και υπερπόντιων χωρών. Οι πρώτες μεταναστευτικές ομάδες προέρχονταν κυρίως από νησιωτικές περιοχές της Ελλάδας, όπως τα Κύθηρα, η Ιθάκη και το Καστελόριζο, ενώ στη συνέχεια ακολούθησαν πληθυσμοί από τα Δωδεκάνησα, τα Ιόνια Νησιά, την Κρήτη, τη Λέσβο, τη Λήμνο, τη Στερεά Ελλάδα, την Εύβοια, την Πελοπόννησο, τη Μακεδονία και την Κύπρο, οι οποίοι αντιπροσώπευαν περίπου το 4,3% του συνολικού πληθυσμού της Αυστραλίας (Πελαγίδης, 2006).

Στη σύγχρονη περίοδο, η ελληνική διασπορά εμφανίζει υψηλό βαθμό αστικοποίησης και συγκέντρωσης, με κυρίαρχη παρουσία στα μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα της Βικτώριας, της Νέας Νότιας Ουαλίας και της Νότιας Αυστραλίας, ενώ μικρότερες κοινότητες εντοπίζονται στην Κουινσλάνδη, στη Βόρεια Επικράτεια, στην Καμπέρα και στην Τασμανία (Σουρβάνος, 1987).

2.3 Η κοινωνική κινητικότητα και το μορφωτικό επίπεδο των αποδήμων Ελλήνων της Αυστραλίας

Η κοινωνική κινητικότητα αποτελεί θεμελιώδη διάσταση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης και αναφέρεται στη μετακίνηση ατόμων ή κοινωνικών ομάδων μεταξύ διαφορετικών ιεραρχικών επιπέδων, με βάση δείκτες όπως η επαγγελματική εξέλιξη, το μορφωτικό επίπεδο και το εισόδημα (Πετρόπουλος, 1994).

Η μετανάστευση των Ελλήνων προς την Αυστραλία συνδέεται πρωτίστως με την αναζήτηση βελτίωσης των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών διαβίωσης. Παρ' όλα αυτά, η κοινωνική κινητικότητα των μεταναστών δεν υπήρξε γραμμική διαδικασία, αλλά διαμορφώθηκε από ένα σύνθετο πλέγμα παραγόντων, όπως οι μεταναστευτικές πολιτικές της χώρας υποδοχής, οι ανάγκες της αγοράς εργασίας, η ένταση του ανταγωνισμού, η σύνθεση των μεταναστευτικών ρευμάτων, το επίπεδο γλωσσικής και επαγγελματικής προετοιμασίας, καθώς και ψυχοκοινωνικοί παράγοντες (Πετρόπουλος, 1994).

Στο πλαίσιο αυτό, η Διακυβερνητική Επιτροπή Μετανάστευσης ανέπτυξε προγράμματα προετοιμασίας, τα οποία παρακολούθησε σημαντικό μέρος της ελληνικής ομογένειας, συμβάλλοντας στην επαγγελματική καθοδήγηση και στην προσαρμογή στο γλωσσικό και διοικητικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής (Κόντης, 2012).

Η απουσία ολοκληρωμένων στατιστικών δεδομένων περιορίζει τη δυνατότητα πλήρους ποσοτικής αποτίμησης της κοινωνικής κινητικότητας των Ελλήνων μεταναστών. Ωστόσο, τα διαθέσιμα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η πρώτη γενιά προερχόταν κατά κύριο λόγο από χαμηλά εκπαιδευτικά στρώματα και στερείτο επαγγελματικής εξειδίκευσης, απασχολούμενη κυρίως σε χειρωνακτικά επαγγέλματα. Με την πάροδο του χρόνου, παρατηρείται σταδιακή ενίσχυση της εξειδίκευσης, η οποία συνδέεται άμεσα με τη βιομηχανική ανάπτυξη των χωρών υποδοχής και την αυξανόμενη ζήτηση για εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό (Πετρόπουλος, 1994).

Διαχρονικά, τα οικογενειακά δίκτυα διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην αποκατάσταση και την κοινωνική ένταξη των νέων Ελλήνων μεταναστών στην αυστραλιανή κοινωνία. Μεταξύ άλλων, η λειτουργία των οικογενειακών δικτύων συνδέθηκε μάλιστα και με μια σταδιακή πρόσληψη του Άλλου, στην συγκεκριμένη περίπτωση των Ελλήνων μεταναστών, από τον τοπικό γηγενή πληθυσμό μέσω της συχνής του εμφάνισης σε συγκεκριμένης πτυχές του λαϊκού πολιτισμού και της καθημερινής ζωής. Αυτό, εν προκειμένω, στην περίπτωση των Ελλήνων π.χ., είχε σχέση με την εικόνα τους, ως ιδιοκτητών εστιατορίων (Καραλής Β., 2014). Με άλλα λόγια, ως ιδιοκτητών ενός είδους επιχείρησης που και στην Αυστραλία διαχρονικά αναπτύχθηκε εν πολλοίς στα πλαίσια της πορείας και ιστορίας των οικογενειών πολλών Ελλήνων μεταναστών.

Αντιστοίχως, σε ένα διαγενεακό επίπεδο, δηλαδή κατά το πέρασμα από την μια γενιά στην άλλη, είναι αλήθεια, πως υπήρξαν διαφορετικές στάσεις έναντι της τοπικής κοινωνίας της Αυστραλίας. Το ίδιο όμως συνέβη και με την στάση των ντόπιων κατοίκων της χώρας, ειδικότερα εκείνων που ήταν αγγλοσαξονικής καταγωγής, δεδομένης της ύπαρξης μιας ολοένα μεγαλύτερης αποδοχής και από αυτούς έναντι μεταναστευτικών πληθυσμών, όπως ήταν εκείνος των Ελλήνων. Μια τέτοια αποδοχή στην πορεία πρέπει να θεωρηθεί συνδεδεμένη άμεσα ειδικά με το ότι οι Έλληνες μετανάστες στην πορεία κατόρθωσαν να πετύχουν από επιχειρηματική και οικονομική άποψη. Στοιχείο συνακόλουθα που θα έπαιζε σημαντικό ρόλο, ως προς την άνοδο της οικονομικής και κοινωνικής τους θέσης εντός της τοπικής κοινωνίας (Σουρβάνος, 1987).

Είναι αλήθεια, πως για ένα σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα και κυρίως στην διάρκεια των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών, οι Αυστραλοί και ειδικά οι αγγλοσαξονικής καταγωγής κάτοικοι της χώρας (που είχαν προέλευση από τους παλαιούς αποίκους των βρετανικών νησιών) διακρίνονταν από μια έντονη άγνοια σχετικά με τους Έλληνες. Αυτή η άγνοια συγχρόνως, όντας άλλωστε και ένας παράγοντας ανάπτυξης προκαταλήψεων εις βάρος πληθυσμών, όπως ήταν εκείνος των Ελλήνων, φαίνεται πως μπορεί να συνδυαζόταν κατά διαστήματα και με κάποια συγκεκριμένα πολιτιστικά στερεότυπα που ανέπτυξαν οι ντόπιοι αναφορικά με τους Έλληνες μετανάστες (όπως είχαν κάνει ανέκαθεν πάντως, με όλες τις ομάδες μεταναστών σε αυστραλιανό έδαφος). Τέτοια στερεότυπα, όπως συνέβη με την ελληνική περίπτωση μπορεί διαχρονικά να είχαν τροφοδοτηθεί μέσω της εμφάνισης (π.χ. οι Έλληνες, λόγω της γεωγραφικής τους προέλευσης θεωρούνταν, όπως και οι Ιταλοί, πιο «σκούροι») ή μέσω στοιχείων της ελληνικής κουλτούρας ή κοσμοθεωρίας, μέσω της ελληνικής κουζίνας κλπ. (Καραλής, 2002).

Όμως διαμέσου αυτών των προκαταλήψεων και στερεοτύπων, είναι γεγονός, πως μερικές φορές μπορεί να πρόκυπτε εν μέρει και το στοιχείο της ανισορροπίας αναφορικά με την συνολική κοινωνική συνοχή εντός της αυστραλιανής κοινωνίας. Κάτι τέτοιο είχε ως αποτέλεσμα και την ύπαρξη κινδύνων σχετικά με την διατήρηση μιας ισορροπίας βασισμένης στην ύπαρξη αμοιβαίων παραχωρήσεων. Παραχωρήσεων συναφών με την λειτουργία και οργάνωση πτυχών του ανθρώπινου βίου, όπως η δικαιοσύνη, η εκπαίδευση, η οικονομία (Καραλής, 2002).

Στο επίπεδο της πρώτης γενιάς, τα ποσοστά εκπαιδευτικής κατάρτισης ήταν χαμηλότερα συγκριτικά με άλλες εθνικές ομάδες, με τους Βορειοευρωπαίους και Αγγλοσάξονες μετανάστες να υπερέχουν, γεγονός που αποδίδεται τόσο στο αρχικό εκπαιδευτικό τους επίπεδο όσο και στην ευκολότερη γλωσσική προσαρμογή. Παράλληλα, διαπιστώνεται διαφοροποίηση μεταξύ φύλων, με τους άνδρες να εμφανίζουν υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης, ιδιαίτερα σε πληθυσμούς με μεσογειακή προέλευση (Πετρόπουλος, 1994).

Με τη διαγενεακή εξέλιξη, ωστόσο, καταγράφεται σαφής βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου και ενίσχυση της κοινωνικής κινητικότητας, γεγονός που αποτυπώνεται στην αύξηση των πτυχιούχων και στη σταδιακή άρση των αρχικών μορφωτικών ανισοτήτων. Η

δεύτερη γενιά παρουσιάζει σαφώς υψηλότερους δείκτες εκπαίδευσης σε σχέση με την πρώτη, χωρίς ωστόσο να υπερβαίνει συνολικά το μορφωτικό επίπεδο των γηγενών Αυστραλών.

Αντίστοιχα, παρατηρούνται διαφοροποιήσεις στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές μεταξύ ανδρών και γυναικών, με τους άνδρες να κατευθύνονται κυρίως προς πανεπιστημιακές σπουδές και τις γυναίκες προς παιδαγωγικές και επαγγελματικές σχολές. Παρά τη θετική εξελικτική πορεία, η οικονομική και εκπαιδευτική σύγκλιση με τον γηγενή πληθυσμό παραμένει μερική.

Όσον αφορά το εισόδημα, η πρώτη γενιά Ελλήνων μεταναστών στην Αυστραλία κατείχε σχετικά χαμηλή οικονομική θέση σε σύγκριση με άλλες χώρες υποδοχής, όπως οι ΗΠΑ και ο Καναδάς. Παρά ταύτα, καταγράφεται μικρότερη εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των φύλων σε σχέση με άλλες εθνικές ομάδες. Στη διαγενεακή προοπτική, η οικονομική θέση των Ελλήνων βελτιώνεται αισθητά, με αυξημένη παρουσία σε διοικητικά και εξειδικευμένα επαγγέλματα, γεγονός που επιβεβαιώνει τη σταδιακή κοινωνική άνοδο (Πετρόπουλος, 1994).

Φυσικά η επιθυμία ειδικά της πρώτης και σε μεγάλο βαθμό και της δεύτερης γενιάς μεταναστών, προκειμένου, να διατηρήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τις επαφές τους με την μητέρα πατρίδα και συγχρόνως από την άλλη, να διατηρήσουν την μνήμη μέσα από τον τονισμό των διαφόρων συγκεκριμένων πολιτιστικών στοιχείων τους, ήταν ανέκαθεν καθοριστική παράμετρος, ως προς την δημιουργία κατά τόπους διαφόρων σωματείων, συλλόγων ενώσεων κλπ., Τέτοιοι σύλλογοι υπήρξαν πολλές φορές συνδεδεμένη μάλιστα, με την διατήρηση της μνήμης, ως προς τα τοπικά έθιμα των συγκεκριμένων περιοχών, από τις οποίες μπορεί να είχαν προέλθει οι Έλληνες μετανάστες (π.χ., από νησιά των Δωδεκανήσων, όπως η Πάτμος ή αντίστοιχα το Καστελόριζο).

Μια τέτοια διατήρηση της μνήμης, συναφής εδώ ταυτόχρονα και με την διατήρηση στοιχείων, όπως η γλώσσα ή η αναφορά σε τοπικές παραδόσεις, ήθη κι έθιμα ή από την άλλη μεριά, το θρησκευτικό στοιχείο, η λατρεία συγκεκριμένων αγίων, η ύπαρξη συγκεκριμένων θρησκευτικών εορτών κλπ. δεν σήμαινε από την άλλη και το ότι σταδιακά δεν είχε αρχίσει να λαμβάνει χώρα μια ολοένα εντονότερη ένταξη των Ελλήνων μεταναστών στις κατά τόπους κοινωνίες της Αυστραλίας. Μια τέτοια διαδικασία εδώ, εν προκειμένω, εξαρτήθηκε εν πολλοίς κι από την ολοένα μεγαλύτερη ευχέρεια που είχαν οι νέες γενιές μεταναστών στην αγγλική γλώσσα, την κυρίαρχη γλώσσα της Αυστραλίας (Καραλής, 2002).

Αυτό το τελευταίο γνώρισμα, με άλλα λόγια, αναμφίβολα έπαιξε καθοριστικό ρόλο, στο να σημειωθεί σταδιακά η μεγαλύτερη ένταξη και των Ελλήνων στην τοπική οικονομία και επιχειρηματική ζωή.

2.4 Η ορθόδοξη χριστιανική πίστη στην Αυστραλία και η εκπαίδευση των Ελλήνων

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, η ορθόδοξη χριστιανική παρουσία έγινε αισθητή όταν ξεκίνησε ο πυρετός του χρυσού στην Αυστραλία το 1851, όταν η Νέα Νότια Ουαλία και η Βικτώρια έγιναν «μια μεταναστευτική δίνη», με αποτέλεσμα πολλοί Έλληνες από νησιά όπως η Κέρκυρα και η Κεφαλονιά να εγκαταλείψουν τα πλοία τους που είχαν αγκυροβολήσει σε αυτές τις πολιτείες για να βγάλουν τα προς το ζην «κάτω από την ακτή». Τα στοιχεία είναι ελάχιστα, αλλά δεδομένης της σχεδόν πανταχού παρούσας πρακτικής -ειδικά πριν από έναν αιώνα- των Ελλήνων που βαπτίζουν τα παιδιά τους στην Ορθοδοξία είτε για θρησκευτικούς είτε για πολιτιστικούς λόγους, μπορεί με ασφάλεια να υποθεθεί ότι επρόκειτο για Ορθόδοξες Χριστιανές. Έχουμε επίσης απογραφές Ελληνίδων από το 1857 που περιγράφονται ως μέλη της «Ελληνικής Εκκλησίας», η οποία, φυσικά, μπορεί να είναι μόνο η Ορθόδοξη Εκκλησία (Τάμης, 2004).

Η ελληνορθόδοξη παρουσία έγινε περισσότερο αναγνωρισμένη από το 1863 και μετά, είτε μέσω επισκέψεων μοναχών που τελούσαν μυστήρια της Εκκλησίας, είτε μέσω επισκέψεων κληρικών που ήρθαν στην Αυστραλία λίγο πριν το 1898, όταν έλαβε χώρα η ίδρυση ελληνικών κοινοτήτων στο Σίδνεϋ και τη Μελβούρνη. Η πρώτη ελληνορθόδοξη εκκλησία, που πήρε το όνομά της από την Αγία Τριάδα, χτίστηκε στην οδό Bourke στο Surry Hills στο Σίδνεϋ το 1898, αρχικά σε βυζαντινό ρυθμό, πριν διακοσμηθεί με ρομανική πρόσοψη το 1931. Λίγο αργότερα, ιδρύθηκε η εκκλησία του Ευαγγελισμού στην Ανατολική Μελβούρνη. Στο Κουίνσλαντ, η ελληνορθόδοξη θεία λειτουργία του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου τελέστηκε για πρώτη φορά στον περίβολο του Ελληνικού Συλλόγου Μπρίσμπεϊν στην οδό Αδελαΐδας τον Σεπτέμβριο του 1915, και στις αρχές της δεκαετίας του 1920 διορίστηκε ιερέας για να τελεί τακτικές λειτουργίες (Τάμης, 2004).

Το 1922, ο Καστελλοριζιανός Σύλλογος αγόρασε γη για την πρώτη ορθόδοξη εκκλησία στο Περθ της Δυτικής Αυστραλίας, μετά την οποία ιδρύθηκε ένας πανελλήνιος οργανισμός για την κατασκευή της «Ελληνικής Αίθουσας» το 1924-25, όπου τελούνταν θρησκευτικές λειτουργίες. Το πρώτο κτίριο ελληνορθόδοξης εκκλησίας στη Δυτική Αυστραλία, που πήρε το όνομά του από τους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη, ολοκληρώθηκε το 1936 και καθαγιασθηκε από τον Μητροπολίτη Τιμόθεο το 1937. Στη Νότια Αυστραλία, «η ελληνική εκκλησιαστική δραστηριότητα ξεκίνησε όχι στην Αδελαΐδα αλλά στο Πορτ Πίρι, πολύ βόρεια» (Τάμης, 1997).

Ο πρώτος ιερέας έφτασε το 1925 και μέχρι τον «Νοέμβριο του 1937» τέθηκε ο θεμέλιος λίθος της Εκκλησίας των Αρχαγγέλων Γαβριήλ και Μιχαήλ» στην οδό Φράνκλιν στην Αδελαΐδα. Στο Ντάργουιν, στη Βόρεια Επικράτεια, ο πρώτος Έλληνας ιερέας είχε εγκατασταθεί τον Σεπτέμβριο του 1917 και το 1918 πραγματοποίησε το πρώτο ορθόδοξο

βάπτισμα στην Επικράτεια σε μια μικρή εκκλησία «από ξυλεία θάμνων και κυματοειδείς λαμαρίνες» που χτίστηκε από τους ντόπιους Έλληνες (Τάμης, 2004).

Τον Μάρτιο του 1924, το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως - του οποίου ο Προκαθήμενος είναι ο «πρώτος μεταξύ ίσων» στην ιεραρχική δομή της Ορθόδοξης Χριστιανοσύνης - κατά την εποχή του Γρηγορίου Ζ΄ (1923-1974), ίδρυσε την Ιερά Μητρόπολη Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας. Ο πρώτος Μητροπολίτης του, ο Χριστόφορος Κνίτης, διδακτορικός απόφοιτος της Οξφόρδης, ο οποίος κατά τη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου «οργάνωνε συσσίτια που σέρβιραν γεύματα σε άπορους Έλληνες» και είχε «συγκεντρώσει ορφανά και πρόσφυγες σε ένα άσυλο», κακομεταχειρίστηκε από την κοινότητα του Σίδνεϋ και εκδιώχθηκε από τη χώρα πέντε χρόνια μετά τον διορισμό του. Επέστρεψε στο νησί της Σάμου το 1929 (Τάμης, 2004).

Η ορθόδοξη χριστιανική πίστη συνιστά θεμελιώδη πυλώνα της πολιτισμικής ταυτότητας της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία. Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην πνευματική, κοινωνική και πολιτισμική συγκρότηση της ομογένειας. Ιδρύθηκε το 1924 ως Μητρόπολη και μετεξελιχθηκε σε Αρχιεπισκοπή κατά το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα (Πελαγίδης, 2006), με έδρα το Σίδνεϋ και υπαγωγή στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Τον Μητροπολίτη Χριστόφορο διαδέχθηκε ο Μητροπολίτης Τιμόθεος Ευαγγελινίδης. Γεννημένος ως Τηλέμαχος Ευαγγελινίδης στο χωριό Πολίχνιτος της Λέσβου στις 23 Απριλίου 1880, σπούδασε στην Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης και στη Μεγάλη του Γένους Σχολή στην Κωνσταντινούπολη, πριν γίνει μοναχός και υπηρετήσει ως πρωτοσύγκελος - που είναι ο τίτλος που δίνεται στον αρχαιότερο κληρικό υπό έναν επίσκοπο - στην προκειμένη περίπτωση τον Μητροπολίτη Μηθύμνη Στέφανο, μέχρι το 1910. Στη συνέχεια σπούδασε στην ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης του Οικουμενικού Πατριαρχείου μέχρι το 1914, πριν πάει στο Βουκουρέστι της Ρουμανίας και υπηρετήσει ως εφημέριος της τοπικής ελληνικής κοινότητας και διδάξει στο ελληνικό κολέγιο της πόλης. Το 1921 και για τα επόμενα δέκα χρόνια, υπηρέτησε ως αποκρισιάριος ή επίσημος εκπρόσωπος του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρουμανίας (Πελαγίδης, 2006).

Ο Ευαγγελινίδης εξελέγη δεύτερος Μητροπολίτης Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας το 1931. Στο μεταξύ, ο πατήρ Θεοφύλακτος Παπαθανασόπουλος προήδρευε της Ελληνορθόδοξης Μητρόπολης Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας μέχρι την άφιξη του Μητροπολίτη Τιμόθεου στις 26 Ιανουαρίου 1932, την Ημέρα της Αυστραλίας. Στις 16 Ιανουαρίου 1947, ο Μητροπολίτης Τιμόθεος εξελέγη επικεφαλής της Μητρόπολης Ρόδου, θέτοντας τέλος στη θητεία του ως Προκαθημένου της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας στην Αυστραλία. Τον Ιούνιο του 1949, εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Βόρειας και Νότιας Αμερικής, αλλά δεν μπόρεσε να αναλάβει αυτή τη θέση λόγω καρδιακής ανακοπής. Μη μπορώντας να ταξιδέψει, επανήλθε στη θέση του Μητροπολίτη Ρόδου μέχρι τον θάνατό του στην Κωνσταντινούπολη στις 6 Οκτωβρίου 1949 (Πελαγίδης, 2006).

Ο διάδοχος του Μητροπολίτη Τιμόθεου, ο π. Θεοφύλακτος Παπαθανασόπουλος που αναφέρθηκε παραπάνω, είχε ήδη βοηθήσει στη διευκόλυνση της μετάβασης μεταξύ των θητειών του Κνίτη και του Ευαγγελινίδη και ως εκ τούτου ήταν η φυσική επιλογή να ηγηθεί των Ελλήνων πιστών στους Αντίποδες. Ο Ευαγγελινίδης είχε διορίσει τον π. Παπαθανασόπουλο ως Επισκοπικό Εκπρόσωπο του Οικουμενικού Πατριάρχη στη Μελβούρνη και, μετά την εκλογή του στις 22 Απριλίου 1947 ως Μητροπολίτη, πήγε στην Ελλάδα για να χειροτονηθεί και πέρασε κάποιο χρονικό διάστημα στη μονή Σταυρονικήτα στο Άγιο Όρος (Πελαγίδης, 2006).

Προχώρησε στη νέα του θέση, φτάνοντας στο Περθ στις 19 Απριλίου 1948. Ενθρονίστηκε στο Σίδνεϊ στις 13 Ιουνίου, παρουσία ενός εκκλησιάσματος που περιλάμβανε Έλληνες, Ρώσους και Σύρους κληρικούς. Η θητεία του διακόπηκε τραγικά όταν πέθανε στις 2 Αυγούστου 1958 στο Νοσοκομείο Άλφρεντ της Μελβούρνης, από τραύματα που είχε υποστεί σε τροχαίο ατύχημα δύο ημέρες νωρίτερα (Πελαγίδης, 2006).

Το 1959, ο Επίσκοπος Ναζιανζού Ιεζεκιήλ (Τσουκαλάς) στάλθηκε στη Μητρόπολη Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, έχοντας διατελέσει βοηθός επίσκοπος στην Αρχιεπισκοπή Αμερικής καθώς και Διευθυντής της Θεολογικής Σχολής Τιμίου Σταυρού στη Βοστώνη. Την 1η Σεπτεμβρίου 1959, το Οικουμενικό Πατριαρχείο ανέδειξε την Ιερά Μητρόπολη Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας σε Αρχιεπισκοπή και ο επικεφαλής της έγινε ο πρώτος Αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας. Ο Αρχιεπίσκοπος Ιεζεκιήλ εγκαινίασε: την πρώτη μικτή σύνοδο της Αρχιεπισκοπής που αποτελούνταν από κληρικούς και λαϊκούς· την πρώτη κεντρική φιλόπρωχο κυριών με εκπροσώπους από τις ενορίες· την αδελφότητα του Αγίου Ανδρέα για τη βελτίωση των υπηρεσιών της Αρχιεπισκοπής—όλα αυτά μεταξύ των ετών 1960-61 (Πελαγίδης, 2006).

Το 1961 πραγματοποιήθηκε στο Σίδνεϊ η πρώτη Κληρικολαϊκή Συνέλευση και στις 4 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, οι τίτλοι ιδιοκτησίας ανταλλάχθηκαν με την τελική αγορά γης για την Ιερά Μονή του Αγίου Γεωργίου στην περιοχή του Springwood (το οποίο στη σύγχρονη εποχή πλέον είναι γνωστό ως Yellow Rock), μια δωρεά στην Ελληνορθόδοξη Αρχιεπισκοπή από τον κ. Δημητριανό και την κα Ελένη Φρειδερίκου, η οποία παρακινήθηκε πνευματικά από τη Μητέρα του Θεού, την Παναγία και Αειπάρθενο Μαρία, να το πράξει. Ο Άγιος Γεώργιος είναι το πρώτο ελληνορθόδοξο μοναστήρι στην Αυστραλία και τα τελευταία χρόνια η ιερή και θαυματουργή εικόνα της Θεοτόκου «Κιτρινοπετρίτισσα» παραγγέλθηκε για να τιμήσει μια άλλη θαυματουργή εικόνα, με την εορτή της στις 4 Οκτωβρίου να γίνεται το πρώτο γεγονός που καταγράφεται στο συναξάρι των εορτών της Ορθόδοξης Εκκλησίας, πάντα σε συνάρτηση με την περίπτωση της Ελληνορθόδοξης Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας (Πελαγίδης, 2006).

Ο Αρχιεπίσκοπος Ιεζεκιήλ επέβλεψε δύο ακόμη Κληρικολαϊκές συνδιασκέψεις το 1965 και το 1972, και στο μεταξύ, το 1970, «η Νέα Ζηλανδία διαχωρίστηκε από την Ελληνορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας, έχοντας ιδρυθεί ως Μητρόπολη από το Οικουμενικό Πατριαρχείο». Το 1967, ο Αρχιεπίσκοπος Ιεζεκιήλ αγόρασε την ιστορική Αγγλικανική

εκκλησία του Αγίου Παύλου στην οδό Cleveland 242, στο Σίδνεϋ. Αυτή η εκκλησία σχεδιάστηκε αρχικά τον δέκατο ένατο αιώνα από τον Έντμουντ Μπλάκετ, του οποίου το διακοσμημένο βικτωριανό γοτθικό στυλ είναι χαρακτηριστικό πολλών εκκλησιαστικών και πανεπιστημιακών αρχιτεκτονικών δομών σε όλη τη Νέα Νότια Ουαλία. Η εκκλησία καθαγιάστηκε ως ο ελληνορθόδοξος καθεδρικός ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και παραμένει ο καθεδρικός ναός της Αρχιεπισκοπής μέχρι σήμερα. Το 1970, γηροκομεία γνωστά ως «Βασιλιάδες» (Οίκοι Αγίου Βασιλείου) τέθηκαν υπό την αιγίδα της Ελληνορθόδοξης Αρχιεπισκοπής. Τα Σπίτια του Αγίου Βασιλείου βρίσκονται πλέον σε διάφορες τοποθεσίες σε όλο το Σίδνεϋ, παρέχοντας «φροντίδα σε πάνω από χίλιους ευάλωτους ηλικιωμένους πελάτες, ενώ απασχολούν εκατοντάδες εξειδικευμένο προσωπικό», και το παράδειγμά τους ενέπνευσε την Αρχιεπισκοπή να ιδρύσει οίκους του Αγίου Βασιλείου και σε άλλα μέρη της Αυστραλίας (Πελαγίδης, 2006).

Η αξιοσημείωτη επιθυμία του Αρχιεπισκόπου Ιεζεκιήλ να ιδρύσει ένα θεολογικό λύκειο για να διδάξει στους Ελληνοαυστραλούς την ελληνική γλώσσα και βασικά θρησκευτικά και θεολογικά μαθήματα —μετά τα οποία θα στέλνονταν στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης για να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους— ναυάγησε, κυρίως λόγω του κλεισίματος της Χάλκης από τις τουρκικές αρχές το 1971 και των δυσκολιών, εκείνη την εποχή, στην πρακτική εφαρμογή ενός τέτοιου οράματος. Με τη χάρη του Θεού, μετά από μια μακρά και επιτυχημένη θητεία στην Αυστραλία, τον Αύγουστο του 1974 το Οικουμενικό Πατριαρχείο προήγαγε τον Αρχιεπίσκοπο Ιεζεκιήλ στη Μητρόπολη Πισιδίας, όπου παρέμεινε μέχρι το 1987. Πέθανε στην Αθήνα τον Ιούλιο του 1987 (Πελαγίδης, 2006).

Στις 3 Φεβρουαρίου 1975, η Αγία και Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου εξέλεξε τον Μητροπολίτη Μιλητούπολης Στυλιανό (Χαρκιανάκη), λέκτορα στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης —και αργότερα καταξιωμένο ποιητή— ως νέο Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας. Ο νέος Προκαθήμενος έφτασε στο Σίδνεϋ στις 15 Απριλίου 1975 και ενθρονίστηκε επίσημα το Σάββατο του Λαζάρου στις 26 Απριλίου 1975 (Πελαγίδης, 2006).

Κατά τη διάρκεια της θητείας του Αρχιεπισκόπου Στυλιανού, χειροτονήθηκαν νέοι ιερείς, καθαγιάστηκαν ιεροί ναοί, ιδρύθηκαν περισσότερα ιερά μοναστήρια και Ελληνορθόδοξα Σχολεία, Κολλέγια και Κέντρα Παιδικής Φροντίδας, καθώς και το Ελληνικό Κέντρο Πρόνοιας. Ιδρύθηκε η Συνέλευση των Κανονικών Ορθόδοξων Εκκλησιών στην Αυστραλία (SCOCCA). Ταυτόχρονα, πραγματοποιήθηκε με καθυστέρηση δύο ετών ο πανηγυρικός εορτασμός της 50ής επετείου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής, ο οποίος είχε σημαντικό αντίκτυπο όχι μόνο στους πιστούς της ελληνορθόδοξης κληρονομιάς αλλά και στο ευρύτερο αυστραλιανό κοινό. Ιστορικά, οι Κληρικολαϊκές Συνδιασκέψεις ήταν επίσης σημαντικές, με τις 4η (Σίδνεϋ, 1981), 5η (Μπρίσμπεϊν, 1985), 6η (Μελβούρνη, 1989), 7η (Σίδνεϋ, 1993), 8η (Σίδνεϋ, 1998), 9η (Σίδνεϋ, 2003), 10η (Σίδνεϋ, 2008) και 11η (Σίδνεϋ, 2013) να πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της θητείας του Αρχιεπισκόπου (Πελαγίδης, 2006).

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι πραγματοποιήθηκαν δέκα Παναυστραλιανά Συνέδρια Νεολαίας, τα οποία έγιναν πραγματικότητα από το 1982 στη Μελβούρνη, το Σίδνεϊ, την Αδελαΐδα και το Μπρίσμπεϊν, καθώς και τοπικά Συνέδρια Νεολαίας αντίστοιχα σε κάθε Πολιτεία. Ένα σημαντικό ορόσημο στην ιστορία της Εκκλησίας ήταν η ίδρυση και η λειτουργία της Ελληνορθόδοξης Θεολογικής Σχολής του Αγίου Ανδρέα, η οποία αναγνωρίστηκε επίσημα ως ισότιμη με άλλες Πανεπιστημιακές Σχολές της Αυστραλίας και της Ελλάδας, καθώς και το ακαδημαϊκό περιοδικό της Σχολής, «Φρόνημα», το οποίο είναι το μόνο Ορθόδοξο περιοδικό με κριτές στο νότιο ημισφαίριο (Πελαγίδης, 2006).

Ένα ιδιαίτερο στάδιο στη ζωή της Εκκλησίας στην Αυστραλία που έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της θητείας του Αρχιεπισκόπου Στυλιανού ήταν η ιστορική επίσκεψη του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου —«πρώτου μεταξύ ίσων» στην Ορθόδοξη Εκκλησία— στους Αντίποδες τον Νοέμβριο του 1996. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης επισκέφθηκε αυστραλιανές πόλεις και έγινε δεκτός από τον κλήρο, τον χριστιανικό λαό και τους αρχηγούς κρατών με μεγάλη τιμή και σεβασμό. Ο Αρχιεπίσκοπος Στυλιανός οργάνωσε επίσης την επίσκεψη πρεσβυτέρων από την Ελλάδα στην Αυστραλία για την πνευματική τροφή και την οικοδομή των πιστών. Αυτό περιλάμβανε την επίσκεψη του Αγίου Παϊσίου του Αθωνίτου στα τέλη της δεκαετίας του 1970 (Πελαγίδης, 2006).

Ο Αρχιεπίσκοπος Στυλιανός εν τω μεταξύ, απεβίωσε στις 25 Μαρτίου του 2019. Στις 9 Μαΐου του ίδιου έτους, η Αγία και Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, κατόπιν πρότασης της Αυτού Παναγιότητας, Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου, εξέλεξε ομόφωνα ως νέο Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας τον Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Χριστουπόλεως Μακάριο, ο οποίος ήταν βοηθός Επίσκοπος του Πατριάρχη και Διευθυντής της Θεολογικής Σχολής της Αυτόνομης Εκκλησίας της Εσθονίας. Ο Σεβασμιότατος Αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας Μακάριος (Γκρινιεζάκης) είναι επομένως ο έκτος Προκαθήμενος της Ελληνορθόδοξης Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας (Πελαγίδης, 2006).

Στις 25 Δεκεμβρίου 2019, ο Σεβασμιότατος προήγαγε τον Γενικό Βικάριο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής μας, Αιμιλιανό, σε Επίσκοπο Μελόνης, μετά την οποία ακολούθησαν δύο ακόμη χειροτονίες: Αρχιεπισκοπικός Βικάριος Περθ, ο Επίσκοπος Κυανέων Ελπίδιος (στις 18 Ιανουαρίου 2020) και Αρχιεπισκοπικός Βικάριος Αδελαΐδας, ο Επίσκοπος Σινώπης Σιλουανός (στις 19 Ιανουαρίου 2020). Οι Α.Μ. Ελπίδιος και Σιλουανός, μαζί με τον Α.Μ. Μιλητουπόλεως Ιάκωβο (Αρχιεπισκοπικός Βικάριος Μπρίσμπεϊν), είναι απόφοιτοι της Ελληνορθόδοξης Θεολογικής Σχολής του Αγίου Ανδρέα στο Σίδνεϊ, της οποίας ο Σεβασμιότατος Αρχιεπίσκοπος Μακάριος είναι επίσης Κοσμήτορας (Πελαγίδης, 2006).

Ο Σεβασμιότατος Αρχιεπίσκοπος Μακάριος έχει συμβάλει καθοριστικά στην προσέλκυση των πιστών για την οικονομική υποστήριξη των συμπατριωτών τους Αυστραλών που επλήγησαν από τις τρομερές πυρκαγιές που μαίνονταν σε όλη τη χώρα το καλοκαίρι του 2019-2020. Στις εορταστικές εκδηλώσεις για την ονομαστική του εορτή στις 19 Ιανουαρίου 2020, ο Σεβασμιότατος αποκάλυψε τα σχέδιά του για μελλοντικά έργα που θα εξοπλίσουν την Ελληνορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας ώστε να καλλιεργήσει πνευματικά τους

πιστούς της και να δώσει μαρτυρία για την Ορθοδοξία - με κοινό και ενιαίο τρόπο - σε όλη την Αυστραλία (Πελαγίδης, 2006).

Αυτές οι πρωτοβουλίες είναι οι εξής: μια Εθνική Μητροπολιτική Χορωδία, μια έκδοση για την Ιστορία των Ελλήνων στην Αυστραλία που θα εκδοθεί στα αγγλικά και τα ελληνικά, ένα Κληρικολαϊκό Συνέδριο που θα πραγματοποιηθεί στο Σίδνεϋ το 2021 για να τιμήσει την Ελληνική Επανάσταση (1821-2021) με το γενικό θέμα «Για την Πίστη και την Πατρίδα», ένα Εθνικό Συνέδριο Νεολαίας το 2021, κέντρα για την καταπολέμηση της εξάρτησης από τα ναρκωτικά, όπως το νέο κέντρο ELPIS στη Μελβούρνη, μια νέα ειδικά κατασκευασμένη εγκατάσταση για τη στέγαση της Ελληνορθόδοξης Θεολογικής Σχολής του Αγίου Ανδρέα, καθώς και εργασίες ανακαίνισης στην Αρχιεπισκοπή για την παροχή μεγαλύτερης μαρτυρίας για την αγία Ορθοδοξία στην Αυστραλία, μια νέα Αρχιεπισκοπική Σχολή Βυζαντινής Μουσικής, νέες αγγλόφωνες ενορίες, ένα πιθανό νέο μοναστήρι και επιπλέον γηροκομεία (Πελαγίδης, 2006).

Εν τω μεταξύ στη σύγχρονη εποχή, αναφορικά με την εκκλησιαστική της δομή, η Ελληνορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας περιλαμβάνει επτά αρχιεπισκοπικές περιφέρειες, ενώ η οργανωτική και θεσμική της επέκταση είναι διαρκής. Οι ενορίες αυξήθηκαν σημαντικά, από 80 το 1980 σε περίπου 110, ενώ σήμερα αριθμούν περίπου 130 ενορίες και 8 μονές, υποστηριζόμενες από εκτεταμένο δίκτυο κατηχητικών και φιλανθρωπικών δομών.

Το έργο της Αρχιεπισκοπής έχει έντονο κοινωνικό και ανθρωπιστικό προσανατολισμό, ενώ από το 2019 η ηγεσία της έχει ανατεθεί στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο (Greek Orthodox Archdiocese of Australia, n.d.), σηματοδοτώντας μια νέα περίοδο θεσμικής ενίσχυσης.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η Θεολογική Σχολή του Αποστόλου Ανδρέα στο Σίδνεϋ, η οποία συμβάλλει στην ακαδημαϊκή και εκκλησιαστική εκπαίδευση, καθώς και στην παραγωγή εξειδικευμένου θεολογικού δυναμικού. Παράλληλα, αναπτύχθηκε εκτεταμένο δίκτυο δίγλωσσων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε όλες τις πολιτείες της Αυστραλίας, με στόχο τη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και πολιτιστικής συνέχειας.

Συνολικά λειτουργούν περίπου είκοσι τμήματα νεοελληνικών σπουδών σε αυστραλιανά πανεπιστήμια, καθώς και τμήματα αρχαιοελληνικών σπουδών σε διάφορες πόλεις της χώρας. Ιδιαίτερης σημασίας αποτελεί το Εθνικό Κέντρο Ελληνικών Μελετών και Έρευνας στο Πανεπιστήμιο La Trobe, το οποίο συνιστά κομβικό ερευνητικό φορέα για ζητήματα του Μικρασιατικού, Ποντιακού, Μακεδονικού και Κυπριακού Ελληνισμού, ενισχύοντας παράλληλα τη συνολική παρουσία και επιρροή της ομογένειας στον ακαδημαϊκό και πολιτικό χώρο της Αυστραλίας (Πελαγίδης, 2006).

Σταδιακά η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία εξελίχθηκε σε έναν ιδιαίτερα οργανωμένο και δυναμικό πυρήνα του απόδημου ελληνισμού, συμβάλλοντας ουσιαστικά τόσο στη διατήρηση της ελληνικής πολιτισμικής ταυτότητας όσο και στην ενίσχυση των ελληνοαυστραλιανών σχέσεων σε κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτικό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.1 Ο ρόλος της ελληνικής διασποράς της Αυστραλίας στην εξωτερική πολιτική

Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει τον ρόλο της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία ως παράγοντα πολιτικής και διπλωματικής επιρροής, τόσο στο πλαίσιο της αυστραλιανής εξωτερικής πολιτικής όσο και σε σχέση με την ελληνική εξωτερική πολιτική. Η ανάλυση εστιάζει στη διαχρονική δράση της ομογένειας, η οποία εκδηλώνεται μέσα από οργανωμένα δίκτυα, θεσμική εκπροσώπηση και κινητοποίηση γύρω από ζητήματα εθνικού ενδιαφέροντος.

Η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία αποτελεί μία από τις πιο οργανωμένες και πολιτικά ενεργές μεταναστευτικές κοινότητες διεθνώς. Η παρουσία της δεν περιορίζεται σε πολιτισμικό ή κοινωνικό επίπεδο, αλλά επεκτείνεται σε πεδία πολιτικής επιρροής, μέσω της συμμετοχής της σε δημόσιο διάλογο, της δράσης κοινοτικών οργανώσεων και της εκπροσώπησης της σε πολιτειακούς και ομοσπονδιακούς θεσμούς. Υπό αυτό το πρίσμα, η διασπορά μπορεί να αναλυθεί ως δρών που εντάσσεται στο πλαίσιο της διακρατικής πολιτικής επιρροής και της ήπιας ισχύος (Nye, 2004).

Το κεφάλαιο οργανώνεται σε επιμέρους ενότητες, οι οποίες εξετάζουν αφενός τον ρόλο της ελληνικής διασποράς σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους της αυστραλιανής πολιτικής (Whitlam, Fraser, Hawke), και αφετέρου τη συμβολή της σε συγκεκριμένα εθνικά ζητήματα, όπως το Κυπριακό και το Μακεδονικό. Παράλληλα, αναλύεται η πολιτική εκπροσώπηση της ελληνικής και ελληνοκυπριακής κοινότητας, καθώς και η συνολική αποτελεσματικότητα της διασπορικής δράσης ως παράγοντα επιρροής στην εξωτερική πολιτική.

Η ανάλυση βασίζεται στο θεωρητικό πλαίσιο της διασπορικής πολιτικής και των διακρατικών δικτύων επιρροής, το οποίο επιτρέπει την ερμηνεία της ομογένειας όχι ως παθητικού κοινωνικού συνόλου, αλλά ως ενεργού πολιτικού δρώντα με δυνατότητα παρέμβασης στον δημόσιο και πολιτικό χώρο της χώρας υποδοχής. Μέσα από αυτή την προσέγγιση, αναδεικνύεται ο σύνθετος και πολυεπίπεδος ρόλος της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία.

Περίοδος Whitlam (1972–1975)

Η εκλογή της κυβέρνησης των Εργατικών Whitlam (1972-75) σηματοδότησε τον «ριζικό μετασχηματισμό της εξωτερικής πολιτικής της Αυστραλίας, η σημασία του οποίου οδήγησε στη διατήρηση του χαρτοφυλακίου των Υπουργών Εξωτερικών από τον Πρωθυπουργό. Ο Whitlam υιοθέτησε μια πιο συμβολική και αυτόνομη στάση απέναντι στις «αμερικανικές σχέσεις», κάτι που εξόργισε τη CIA.

Το σημαντικότερο επίτευγμα του Whitlam ήταν ότι αναγνώρισε και παραχώρησε εκτεταμένα πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα στους μετανάστες, μια πολιτική που έγινε γνωστή ως «πολυπολιτισμικότητα». Παράλληλα με αυτή την εξέλιξη, η κυβέρνηση Whitlam υιοθέτησε μια πιο ανοιχτή πολιτική στις «εξωτερικές υποθέσεις», η οποία έδωσε στους βουλευτές και στις κοινοτικές ομάδες πρόσβαση στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής.

Κατά την περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από τον Gough Whitlam, εισήχθη μια νέα προσέγγιση στην αυστραλιανή μεταναστευτική και εξωτερική πολιτική, με έμφαση στην πολυπολιτισμικότητα και τα δικαιώματα των μεταναστών. Η κυβέρνηση υιοθέτησε μια πιο συμπεριληπτική στάση, δίνοντας τη δυνατότητα στις εθνικές κοινότητες να εκφράζουν απόψεις για ζητήματα εξωτερικής πολιτικής (Theophanous & Michael, 1993).

Μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974, ο Whitlam αναγνώρισε τη σημασία της ελληνικής και ελληνοκυπριακής κοινότητας στην Αυστραλία, καθώς επηρέαζαν άμεσα την κοινωνική και πολιτική ισορροπία της χώρας. Το Κυπριακό και οι σχέσεις Ελλάδας–Τουρκίας εντάχθηκαν έτσι στον δημόσιο πολιτικό διάλογο της Αυστραλίας (Whitlam, 1985).

Ο ίδιος ο Whitlam είχε επισημάνει εκείνο το διάστημα ενδεικτικά μάλιστα το ότι «ήδη εδώ και πολλά χρόνια δεν παύει να υφίσταται στη χώρα ένας πολύ μεγάλος αριθμός Ελλήνων και Ελληνοκυπρίων που έχουν πλέον σημαντική παρουσία σε διάφορες πτυχές του δημόσιου βίου της κοινωνίας της Αυστραλίας. Συγχρόνως όμως πλέον στην χώρα βρίσκονται και πολλοί Τούρκοι. Κάτι τέτοιο, εκ των πραγμάτων, σημαίνει, πως οι διάφορες αυστραλιανές κυβερνήσεις από αρκετό καιρό πριν ήταν υποχρεωμένες να λάβουν υπόψη τους σοβαρότερα το πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ Τουρκίας, Ελλάδας και Κύπρου και μάλιστα σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό σε σύγκριση, για παράδειγμα, με την περίοδο πριν από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι σχέσεις εξάλλου μεταξύ αυτών των τριών χωρών έχουν επιρροή και στις σχέσεις συνακόλουθα της ίδιας της Αυστραλίας με τις Η.Π.Α., και οι οποίες (τουλάχιστον κατά την εποχή εκείνη του 20^{ου} αιώνα που έγραφε αυτές τις γραμμές συγκεκριμένα ο Gough Whitlam) φαινόταν διαχρονικά να θεωρούν σημαντικότερη την Τουρκία, σε σύγκριση με την Ελλάδα, αναφορικά με τους σχεδιασμούς του NATO» (Whitlam, 1985).

Για πολλά χρόνια οι συντηρητικοί παρουσίαζαν αυτή την τάση ως απειλή για την εθνική ασφάλεια (της Αυστραλίας). Έτσι, ο R. L. Harry υποστηρίζει ότι «η αποδοχή, τα τελευταία χρόνια, μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας ως εθνικού στόχου έχει συνοδευτεί από μια αυξημένη

πιθανότητα σημαντικών επιπτώσεων αυτών των πρακτικών στη στάση της Αυστραλίας απέναντι στις διεθνείς υποθέσεις. Υπάρχουν πλέον οργανωμένες εθνοτικές κοινότητες οι οποίες επιδιώκουν ήδη να «εκπαιδεύσουν» την αυστραλιανή κοινότητα και να ζητήσουν τη βοήθεια ξένων χωρών και οργανισμών για την υποστήριξη των συμφερόντων τους» (Harry R.L., 1991).

Αυτή η παράνοια με τον ρόλο των εθνοτικών κοινοτήτων στην εξωτερική πολιτική δεν ήταν, ωστόσο, κυρίαρχη άποψη κατά την περίοδο Whitlam. Αυτό συμβαίνει επειδή οι περισσότερες από τις αλλαγές που επέφερε ο Whitlam, θεωρούνταν ότι είχαν ιδεολογικά κίνητρα και όχι αποτέλεσμα εθνοτικής πίεσης. Στην πραγματικότητα, ο Whitlam πήρε μια σημαντική απόφαση που ήταν σαφώς αντίθετη με τα συμφέροντα ορισμένων βασικών εθνοτικών ομάδων, δηλαδή την αναγνώριση της σοβιετικής ενσωμάτωσης της Λιθουανίας, της Εσθονίας και της Λετονίας (Theophanous and Michael, 1993).

Περίοδος Fraser (1975–1983)

Η κυβέρνηση του Malcolm Fraser συνέχισε τη ρητορική της πολυπολιτισμικότητας, ωστόσο υιοθέτησε πιο πραγματιστική προσέγγιση ως προς την εξωτερική πολιτική. Παρότι αναγνώριζε τη σημασία των μεταναστευτικών κοινοτήτων, δεν υιοθέτησε πλήρως τις θέσεις τους σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η στάση της κυβέρνησης στο Κυπριακό, όπου η Αυστραλία απέφυγε να στηρίξει πλήρως τις ελληνικές θέσεις και απέχει από κρίσιμες διεθνείς διαδικασίες, γεγονός που προκάλεσε αντιδράσεις στην ελληνική ομογένεια και την αντιπολίτευση (Theophanous & Michael, 1993). Εδώ μια πολύ ενδεικτική περίπτωση, για παράδειγμα, έχει να κάνει με το ότι η κυβέρνηση Fraser επρόκειτο να απέχει από την πολύ κρίσιμη συνεδρίαση του Ο.Η.Ε. στις 20 Νοεμβρίου του 1979 όταν πάρθηκε μια απόφαση αναφορικά με το ζήτημα του Κυπριακού, και όπου η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας είχε επιζητήσει τότε τη βοήθεια διαφόρων χωρών σε παγκόσμια κλίμακα. Μια τέτοια στάση εκ μέρους της αυστραλιανής κυβέρνησης στην συγκεκριμένη περίπτωση επρόκειτο μάλιστα να επηρεάσει στη συνέχεια και το επίπεδο υποστήριξης των Ελληνοαυστραλών προς την κυβέρνηση του Fraser.

Και πάλι ωστόσο, αναφορικά και με την περίπτωση του Malcolm Fraser, όπως αναφέρθηκε εδώ ήδη, εν γένει είχε συνεχίσει να υφίσταται η υποστήριξη των νέων αυτών πολιτικών πολυπολιτισμικότητας που είχε εγκαινιάσει δυναμικά ήδη από τα προηγούμενα χρόνια ο Gough Whitlam. Υπό αυτό το πρίσμα δηλαδή, είναι χαρακτηριστικό πως και στην περίπτωση του Malcolm Fraser είχε εκφραστεί άμεσα η θέληση αναφορικά με την υποστήριξη, για παράδειγμα, των διαφόρων τοπικών ελληνικών κοινοτήτων και των εκπαιδευτικών τους ιδρυμάτων. Μάλιστα μετά το 1975 και την άνοδο του Fraser στην εξουσία, είναι αλήθεια και το ότι κατά βάση είχε σημειωθεί μια επέκταση και περαιτέρω ανάπτυξη των πολιτικών πολυπολιτισμικότητας και στήριξης των διαφόρων μειονοτικών ομάδων της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και των Ελληνοαυστραλών (Fifis C.N., 1999).

Περίοδος Hawke (1983–1991)

Η κυβέρνηση του Bob Hawke σηματοδότησε την πιο έντονη θεσμική αναγνώριση της πολυπολιτισμικότητας και των εθνικών κοινοτήτων ως παράγοντες πολιτικής επιρροής. Οι εθνικές κοινότητες αντιμετωπίστηκαν ως δυνητικοί διαμορφωτές της δημόσιας πολιτικής και όχι απλώς ως κοινωνικές ομάδες.

Η ελληνική ομογένεια αξιοποίησε αυτή τη συγκυρία για να ενισχύσει τη δημόσια παρουσία της, ιδιαίτερα στο Κυπριακό ζήτημα, το οποίο απέκτησε αυξημένη προβολή στην αυστραλιανή πολιτική σκηνή (Theorphanous & Michael, 1993).

Πάντως, και πάλι και κατά την συγκεκριμένη περίοδο δεν είχαν λείψει ορισμένες νέες προκλήσεις για τον Ελληνισμό της Αυστραλίας. Προκλήσεις, οι οποίες θα οδηγούσαν στην ενεργοποίηση ομογενειακών συλλόγων και οργανώσεων, όπως και στην δραστηριοποίηση διαφόρων κύκλων βουλευτών και πολιτικών ελληνικής καταγωγής. Επρόκειτο για την περίπτωση του λεγόμενου Pine Gap Incident, όπως έγινε γνωστό στην κοινή γνώμη της Αυστραλίας των μέσων της δεκαετίας του 1980. Τον Μάρτιο του 1985, δημοσίευμα της εφημερίδας National Times ανέφερε ότι η αμερικανική CIA χρησιμοποιούσε δορυφορικές εγκαταστάσεις στην Αυστραλία για παρακολούθηση της Μεσογείου και της Ελλάδας.

Το γεγονός προκάλεσε έντονη κινητοποίηση της ελληνικής ομογένειας, συλλαλητήρια και πολιτικές πιέσεις προς την κυβέρνηση Hawke. Η παρέμβαση Ελληνοαυστραλών βουλευτών, όπως των Theo Theorphanous και Nick Bolkus, υπήρξε καθοριστική για τη διαχείριση της κρίσης.

Η αυστραλιανή κυβέρνηση αναγκάστηκε να τοποθετηθεί επίσημα, διαψεύδοντας οποιαδήποτε εμπλοκή σε αποσταθεροποιητικές ενέργειες και επιχειρώντας να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη της ομογένειας (Theorphanous & Michael, 1993).

Συνολικά, η ελληνική ομογένεια στην Αυστραλία λειτουργεί ως παράγοντας πολιτικής επιρροής που επηρεάζεται άμεσα από το εκάστοτε κυβερνητικό πλαίσιο. Η ένταση της επιρροής της διαφοροποιείται ανάλογα με το αν η κυβέρνηση υιοθετεί πολυπολιτισμικό ή πραγματιστικό μοντέλο εξωτερικής πολιτικής.

3.2 Ο δυναμικός ρόλος της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία για το Κυπριακό ζήτημα

Η ελληνική και ελληνοκυπριακή κοινότητα στην Αυστραλία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διατήρηση και προβολή του Κυπριακού ζητήματος στο εσωτερικό της χώρας υποδοχής, λειτουργώντας ως δίκτυο διασπορικής πολιτικής επιρροής και κινητοποίησης (Tamis, 2005; Clogg, 2002). Παρά τις εσωτερικές διαφοροποιήσεις που κατά καιρούς εμφανίστηκαν —ιδίως μεταξύ εκκλησιαστικών κύκλων και τμημάτων της κοινότητας— η συνολική στάση της ομογένειας υπήρξε ενεργή και προσανατολισμένη προς την υποστήριξη των ελληνικών και κυπριακών θέσεων (Kitromilides, 2009).

Καθοριστική υπήρξε η δράση οργανώσεων όπως η ΠΑΣΕΚΑ (Συντονιστική Επιτροπή Παν-Αυστραλιανής Δικαιοσύνης για την Κύπρο), η οποία συνέβαλε στη συστηματική ενημέρωση και κινητοποίηση της κοινής γνώμης, ενισχύοντας την πίεση προς την αυστραλιανή πολιτική ηγεσία για την υποστήριξη μιας δίκαιης λύσης (Tamis, 2005).

Κατά τη δεκαετία του 1980, η κυβέρνηση του Bob Hawke αναγνώρισε σε κάποιο βαθμό τη σημασία του Κυπριακού ζητήματος, κυρίως στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικής πολιτικής και της πίεσης που ασκούσαν από οργανωμένες εθνοτικές κοινότητες (Hawke Government Records, 1983–1991). Η πολιτική ηγεσία προχώρησε σε δηλώσεις υπέρ της ανάγκης επίλυσης του ζητήματος, ενώ έγινε αναφορά και σε σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Παρά ταύτα, το Κυπριακό δεν αποτέλεσε κεντρική προτεραιότητα της αυστραλιανής εξωτερικής πολιτικής. Το Υπουργείο Εξωτερικών και Εμπορίου (DFAT) εστίαζε κυρίως σε ζητήματα στρατηγικής σημασίας όπως η συμμαχία ANZUS, οι εμπορικές σχέσεις και η περιφερειακή σταθερότητα στην περιοχή Ασίας–Ειρηνικού (DFAT, Annual Reports, 1980s). Ως εκ τούτου, το Κυπριακό κατατάχθηκε σε δευτερεύον επίπεδο προτεραιοτήτων.

Η επιρροή της ελληνικής διασποράς ενισχύθηκε σημαντικά μέσω της πολιτικής εκπροσώπησης των Ελληνοαυστραλών στο αυστραλιανό κοινοβούλιο. Η παρουσία πολιτικών ελληνικής καταγωγής λειτούργησε ως θεσμικός διάυλος προώθησης ζητημάτων ελληνικού ενδιαφέροντος στο πολιτικό σύστημα της χώρας (Sheehan, 1998).

Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι το Αυστραλιανό Εργατικό Κόμμα υπήρξε περισσότερο δεκτικό στην ανάδειξη του Κυπριακού ζητήματος, γεγονός που έχει συνδεθεί στη βιβλιογραφία με την κοινωνική του βάση και τη μεγαλύτερη εκπροσώπηση μεταναστευτικών κοινοτήτων (Tamis, 2005; Millbank, 1994). Οι βουλευτές ελληνικής καταγωγής αξιοποίησαν τη θεσμική τους θέση για να προβάλλουν το ζήτημα, να ενισχύσουν τη δημόσια συζήτηση και να επηρεάσουν, έστω περιορισμένα, την κατεύθυνση της εξωτερικής πολιτικής.

Συνολικά, η δράση της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία για το Κυπριακό ζήτημα μπορεί να χαρακτηριστεί ως οργανωμένη και διαχρονικά συνεπής (Kitromilides, 2009). Αν και δεν κατόρθωσε να μετατρέψει το ζήτημα σε βασική προτεραιότητα της αυστραλιανής εξωτερικής

πολιτικής, συνέβαλε ουσιαστικά στη διατήρησή του στη δημόσια ατζέντα και στην ευαισθητοποίηση της πολιτικής ηγεσίας.

Η περίπτωση αυτή αναδεικνύει ταυτόχρονα τόσο τις δυνατότητες όσο και τους περιορισμούς της διασπορικής επιρροής: η ομογένεια μπορεί να επηρεάσει τον δημόσιο διάλογο και να ασκήσει πίεση, αλλά η τελική διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής εξαρτάται από τις ευρύτερες στρατηγικές προτεραιότητες του κράτους υποδοχής (Adamson & Demetriou, 2007).

3.3 Το Μακεδονικό και η στάση των Ελλήνων της Αυστραλίας

Η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία διαδραματίζει ενεργό ρόλο όχι μόνο στο Κυπριακό, αλλά και σε άλλα ζητήματα εθνικής σημασίας, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το Μακεδονικό ζήτημα. Η σχετική βιβλιογραφία επισημαίνει ότι οι διασπορικές κοινότητες μπορούν να λειτουργήσουν ως δρώντες άσκησης επιρροής (pressure groups) στις χώρες υποδοχής, ιδιαίτερα όταν διαθέτουν υψηλό βαθμό πολιτικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης (Shain & Barth, 2003; Adamson, 2016).

Η έντονη εθνική ταυτότητα των Ελλήνων μεταναστών, σε συνδυασμό με την ύπαρξη οργανωμένων κοινοτικών δομών, συνέβαλε στην κινητοποίηση της ομογένειας γύρω από το ζήτημα της ονομασίας της Μακεδονίας. Η δράση αυτή εκδηλώθηκε μέσω συλλόγων, κοινοτικών οργανώσεων και δημόσιων παρεμβάσεων με στόχο την ενημέρωση της αυστραλιανής κοινωνίας και την άσκηση πολιτικής επιρροής.

Η κορύφωση του ζητήματος τη δεκαετία του 1990, με την ανεξαρτησία της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και την υιοθέτηση του ονόματος «Μακεδονία», ενεργοποίησε έντονες αντιδράσεις στην ελληνική ομογένεια. Η αντίδραση αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της διασπορικής πολιτικής, όπου τα κράτη προέλευσης και οι κοινότητες μεταναστών επιχειρούν να επηρεάσουν τη διεθνή νομιμοποίηση ταυτοτήτων και ονοματολογιών (Brubaker, 2005; Triandafyllidou & Gropas, 2015).

Στην Αυστραλία, οι αντιδράσεις αυτές πήραν τη μορφή μαζικών κινητοποιήσεων και διαδηλώσεων, με στόχο την άσκηση πίεσης προς την ομοσπονδιακή κυβέρνηση ώστε να μην προχωρήσει σε αναγνώριση της συγκεκριμένης ονομασίας. Η περίπτωση αυτή καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η διασπορά λειτουργεί ως δίαυλος μεταφοράς εθνικών ζητημάτων στο πολιτικό σύστημα της χώρας υποδοχής (Nye, 2004).

Καθοριστικό ρόλο στην κινητοποίηση αυτή διαδραμάτισαν οργανώσεις όπως η Πανμακεδονική Ένωση Αυστραλίας, οι οποίες λειτούργησαν ως θεσμοποιημένα δίκτυα συλλογικής δράσης της ομογένειας. Μέσω οργανωμένων παρεμβάσεων και δημόσιου λόγου, επιδίωξαν να επηρεάσουν την πολιτική ατζέντα και τη δημόσια συζήτηση γύρω από το ζήτημα.

Ωστόσο, το Μακεδονικό ζήτημα ανέδειξε και τις εσωτερικές εντάσεις στο πολυπολιτισμικό περιβάλλον της Αυστραλίας, καθώς η ύπαρξη σλαβομακεδονικής κοινότητας οδήγησε σε ανταγωνιστικές αφηγήσεις ταυτότητας. Η διάσταση αυτή υπογραμμίζει ότι η διασπορική πολιτική δεν λειτουργεί σε κενό, αλλά μέσα σε ένα πλέγμα ανταγωνιστικών εθνοτικών και πολιτικών συμφερόντων (Bauböck, 2010).

Η υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών το 2018 προκάλεσε εκ νέου αντιδράσεις στην ελληνική ομογένεια της Αυστραλίας, με σημαντικό μέρος της να εκφράζει επιφυλάξεις ως προς το περιεχόμενο και τις επιπτώσεις της συμφωνίας. Παρά τη μεταβολή του διεθνούς νομικού

πλαίσιου, η ομογένεια διατήρησε σε μεγάλο βαθμό τη σταθερότητα των θέσεων της, συνεχίζοντας να δραστηριοποιείται μέσω πολιτιστικών και πολιτικών δικτύων.

Συνολικά, η περίπτωση του Μακεδονικού ζητήματος καταδεικνύει τον ρόλο της ελληνικής διασποράς ως δρώντα ήπιας ισχύος (soft power), ο οποίος επιχειρεί να επηρεάσει τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής μέσω μη κρατικών μηχανισμών επιρροής. Ωστόσο, η επιρροή αυτή παραμένει εξαρτημένη από το ευρύτερο πολιτικό και πολυπολιτισμικό πλαίσιο της χώρας υποδοχής, όπου συνυπάρχουν διαφορετικές εθνοτικές ομάδες και ανταγωνιστικές αφηγήσεις.

3.4 Η πολιτική εκπροσώπηση ελληνοαυστραλών και ελληνοκυπρίων: κοινοβουλευτική ή κομματική συμμετοχή

Η πολιτική συμμετοχή της ελληνικής και ελληνοκυπριακής διασποράς στην Αυστραλία δεν εξαντλείται σε άτυπες μορφές κομματικής κινητοποίησης, αλλά εκδηλώνεται πρωτίστως μέσω θεσμοθετημένης κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης. Η παρούσα ενότητα εξετάζει τον βαθμό ενσωμάτωσης μελών της ομογένειας σε επίσημα πολιτικά αξιώματα, τόσο σε κρατιδιακό όσο και σε ομοσπονδιακό επίπεδο, αναδεικνύοντας τις θεσμικές συνθήκες υπό τις οποίες συγκροτείται η πολιτική τους παρουσία.

Η συστηματική επισκόπηση των σχετικών περιπτώσεων καταδεικνύει ότι σημαντικός αριθμός Ελληνοαυστραλών έχει διατελέσει εκλεγμένοι βουλευτές ή γερουσιαστές, στοιχείο που αντανακλά τον υψηλό βαθμό θεσμικής ενσωμάτωσης της κοινότητας στο αυστραλιανό πολιτικό σύστημα. Η πολιτική τους δραστηριοποίηση κατανέμεται κυρίως μεταξύ του Australian Labor Party και του Liberal Party of Australia, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η ελληνική διασπορά δεν συγκροτεί ενιαίο εθνοπολιτικό μπλοκ, αλλά εντάσσεται λειτουργικά στο υφιστάμενο δικομματικό σύστημα.

Σε επίπεδο κρατιδιακής διακυβέρνησης, η παρουσία Ελληνοαυστραλών πολιτικών εμφανίζεται ιδιαίτερα εκτεταμένη, με σαφή υπεροχή στο Australian Labor Party, το οποίο ιστορικά συνδέεται με πιο θετική πρόσληψη της πολυπολιτισμικότητας και των μεταναστευτικών κοινοτήτων. Ενδεικτικά, πολιτικές προσωπικότητες όπως οι Jenny Mikakos, John Pandazopoulos και Steve Dimopoulos έχουν υπηρετήσει σε υπουργικά ή κοινοβουλευτικά αξιώματα, με χαρτοφυλάκια που περιλαμβάνουν την υγεία, τον τουρισμό και τις πολυπολιτισμικές υποθέσεις. Παράλληλα, εκπρόσωποι όπως ο Nicholas Kotsiras και η Eleni Petinos εντάσσονται στο Liberal Party of Australia, στοιχείο που επιβεβαιώνει τον διακομματικό χαρακτήρα της ελληνοαυστραλιανής πολιτικής ενσωμάτωσης.

Η ελληνοκυπριακή και ελληνική καταγωγή πολιτικών όπως οι Andrew Theophanous, Theo Theophanous, Kat Theophanous και Michael Costa, καθώς και η περίπτωση του ανεξάρτητου Nick Xenophon, υποδηλώνουν ότι η εθνοτική ταυτότητα λειτουργεί ως παράγοντας πολιτικής κοινωνικοποίησης και όχι ως περιοριστικό πλαίσιο κομματικής ένταξης, επιτρέποντας διαφοροποιημένες διαδρομές εντός του θεσμικού συστήματος.

Η κοινοβουλευτική παρουσία της διασποράς φέρει διττή λειτουργία: αφενός συνιστά ένδειξη προχωρημένου βαθμού θεσμικής ενσωμάτωσης στο αυστραλιανό πολιτικό σύστημα και αφετέρου δημιουργεί δυνατότητες έμμεσης επιρροής σε ζητήματα που άπτονται της Ελλάδας και της Κύπρου. Στο πλαίσιο αυτό, οι συγκεκριμένοι πολιτικοί δύνανται να λειτουργούν ως θεσμικοί και άτυποι διαμεσολαβητές μεταξύ διασπορικών κοινοτήτων και κρατικών μηχανισμών, ενισχύοντας μορφές «διπλωματίας πολιτών» (Triandafyllidou & Gropas, 2015).

Συνολικά, η ελληνική και ελληνοκυπριακή διασπορά στην Αυστραλία παρουσιάζει υψηλό επίπεδο πολιτικής ενσωμάτωσης μέσω θεσμοθετημένης κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης, η οποία εκδηλώνεται κυρίως σε κρατιδιακό επίπεδο. Αντιθέτως, η ομοσπονδιακή παρουσία, αν και αριθμητικά περιορισμένη, αποκτά αυξημένη στρατηγική βαρύτητα λόγω της εγγύτητας στη διαμόρφωση εθνικής πολιτικής. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση πολιτικών εντοπίζεται στην Πολιτεία της Βικτώριας, γεγονός που συνδέεται με τη δημογραφική ισχύ και την ιστορική εγκαθίδρυση της ελληνικής ομογένειας στη Μελβούρνη.

Παρά το εκτεταμένο εύρος κοινοβουλευτικής συμμετοχής, η πολιτική επιρροή της διασποράς παραμένει κατά κανόνα έμμεση και διαμεσολαβημένη, εξαρτώμενη από τις εκάστοτε κυβερνητικές προτεραιότητες και τους εσωτερικούς συσχετισμούς ισχύος των κομματικών δομών. Ζητήματα όπως το Κυπριακό και το Μακεδονικό αναδεικνύουν ότι η συμβολή της διασποράς εντοπίζεται κυρίως στη διατήρηση της θεματικής ορατότητας στον δημόσιο λόγο, χωρίς ωστόσο να καθορίζει τις τελικές επιλογές εξωτερικής πολιτικής.

Επομένως, η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία δύναται να προσεγγιστεί ως δρων ήπιας ισχύος και διακρατικής επιρροής, ο οποίος λειτουργεί συμπληρωματικά προς τους επίσημους θεσμούς χάραξης πολιτικής, εντασσόμενος οργανικά στο πλαίσιο του αυστραλιανού συστήματος διακυβέρνησης.

B. Κρατιδικά Κοινοβούλια (State Parliaments)

Όνομα	Καταγωγή	Σπουδές	Θητεία	Κόμμα
Jenny Mikakos	Ελληνική	University of Melbourne	1999–2020	Labor
John Pandazopoulos	Ελληνική	Monash University	1992–2006	Labor
Steve Dimopoulos	Ελληνική	Monash University	2014–σήμερα	Labor
Nicholas Kotsiras	Ελληνική	University of Melbourne	2022–σήμερα	Liberal
Eleni Petinos	Ελληνική	UNSW	2019–2023	Liberal
Tom Koutsantonis	Ελληνική	University of Adelaide	1997–σήμερα	Labor
Kon Vatskalis	Ελληνική	Curtin / Murdoch University	2001–2014	Labor
Steve Kons	Ελληνική	University of Tasmania	1998–2010	Labor
Nick Staikos	Ελληνική	Monash University	2014–σήμερα	Labor
Lee Tarlamis	Ελληνική	La Trobe University	2006–2014	Labor

Γ. Άλλες μορφές πολιτικής και θεσμικής επιρροής

Όνομα	Καταγωγή	Ρόλος	Περίοδος	
Andrew Theophanous	Ελληνοκυπριακή	Ομοσπονδιακός βουλευτής	1980–2001	Labor → Independent
Theo Theophanous	Ελληνοκυπριακή	Πολιτειακός πολιτικός	1988–2008	Labor
Kat Theophanous	Ελληνοκυπριακή	Πολιτειακή πολιτικός	2018–σήμερα	Labor
Michael Costa	Ελληνοκυπριακή	Υπουργός NSW	2001–2008	Labor
Ken Michael	Ελληνική	Κυβερνήτης Δυτικής Αυστραλίας	2006–2011	Μη κομματικός
George Pappas	Ελληνική	Δημόσια διοίκηση	Σύγχρονος	Μη εκλεγμένο πρόσωπο με θεσμική επιρροή

Σημείωση: Τα δεδομένα του πίνακα έχουν αντληθεί και επιβεβαιωθεί από επίσημες κυβερνητικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων των Parliament of Australia, Australian Electoral Commission, καθώς και από κρατιδιακά κοινοβούλια όπως το Parliament of Victoria και το Parliament of South Australia.

Πηγή: Official parliamentary biographies (Parliament of Australia, Parliament of Victoria, Parliament of South Australia, Parliament of Western Australia, Parliament of the Northern Territory), accessed 2025

3.5 Η αποτελεσματικότητα της δράσης της ελληνικής διασποράς στην ελληνική εξωτερική πολιτική

Η αποτελεσματικότητα της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία ως παράγοντα επιρροής της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο, το οποίο ερμηνεύεται μέσα από το θεωρητικό πλαίσιο της διασπορικής πολιτικής (diaspora politics) και των διακρατικών δικτύων επιρροής (transnational advocacy networks) (Shain & Barth, 2003; Adamson, 2016).

Η ελληνική ομογένεια παρουσιάζει υψηλό βαθμό κινητοποίησης σε ζητήματα εθνικού ενδιαφέροντος, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης. Η δράση της εκδηλώνεται κυρίως σε μεγάλα αστικά κέντρα, όπως η Μελβούρνη και το Σίδνεϋ, μέσω διαδηλώσεων, οργανωμένων παρεμβάσεων και άσκησης πολιτικής πίεσης προς την αυστραλιανή κυβέρνηση. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η κινητοποίηση γύρω από το “Pine Gap Incident”, το οποίο ανέδειξε τη δυνατότητα της ομογένειας να ενεργοποιείται ως δίκτυο πολιτικής πίεσης όταν θεωρεί ότι θίγονται εθνικά συμφέροντα.

Η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία εντάσσεται σε ένα ευρύτερο διεθνές πλαίσιο, όπου οι διασπορικές κοινότητες λειτουργούν ως ενδιάμεσοι δρώντες μεταξύ κράτους προέλευσης και κράτους υποδοχής, επηρεάζοντας σε ορισμένες περιπτώσεις την εξωτερική πολιτική μέσω θεσμικών και άτυπων μηχανισμών επιρροής (Brubaker, 2005; Bauböck, 2010).

Ωστόσο, η επιρροή αυτή δεν είναι σταθερή ούτε αυτόματη. Αντιθέτως, εξαρτάται από τη συγκυρία, τον βαθμό θεσμικής πρόσβασης και το κατά πόσο τα ελληνικά ζητήματα ευθυγραμμίζονται με τις στρατηγικές προτεραιότητες της χώρας υποδοχής.

Σημαντικό δομικό πλεονέκτημα της ελληνικής διασποράς αποτελεί η θεσμική της ενσωμάτωση στο πολιτικό σύστημα της Αυστραλίας. Η απόκτηση υπηκοότητας και η πλήρης πολιτική συμμετοχή επιτρέπει στα μέλη της ομογένειας να λειτουργούν ως ενεργοί πολίτες με δικαίωμα ψήφου και συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων.

Επιπλέον, η παρουσία Ελληνοαυστραλών σε θεσμικές θέσεις, συμπεριλαμβανομένων κοινοβουλευτικών και κυβερνητικών αξιωμάτων, ενισχύει τη δυνατότητα προώθησης ζητημάτων που αφορούν την ελληνική και κυπριακή εξωτερική πολιτική. Παράλληλα, το πολιτισμικό κεφάλαιο της διασποράς (γλώσσα, θρησκεία, ιστορική μνήμη) λειτουργεί ως μηχανισμός διατήρησης συλλογικής ταυτότητας και ενίσχυσης της συνοχής της κοινότητας (Nye, 2004).

Παρά τα παραπάνω, η αποτελεσματικότητα της ομογένειας περιορίζεται από συγκεκριμένους δομικούς και συγκυριακούς παράγοντες. Πρώτον, το σχετικά μικρό ποσοστό της ελληνικής κοινότητας στον συνολικό πληθυσμό της Αυστραλίας περιορίζει τη δυνατότητα μαζικής πολιτικής επιρροής. Δεύτερον, η γεωγραφική διασπορά και η σταδιακή κοινωνική αφομοίωση των νεότερων γενεών οδηγούν σε αποδυνάμωση της συλλογικής κινητοποίησης.

Τρίτον, η ελλιπής ή αποσπασματική επικοινωνία με το εθνικό κέντρο επηρεάζει τη στρατηγική συνοχή της διασπορικής δράσης. Τέταρτον, η ελληνική εξωτερική πολιτική δεν ιεραρχεί πάντοτε

τα ζητήματα της διασποράς ως υψηλής προτεραιότητας, γεγονός που περιορίζει τη δυνατότητα μετατροπής της επιρροής σε συγκεκριμένα πολιτικά αποτελέσματα.

Υπό το πρίσμα της θεωρίας των διεθνών σχέσεων, η ελληνική διασπορά μπορεί να αναλυθεί τόσο ως παράγοντας ήπιας ισχύος (soft power) όσο και ως δίκτυο διακρατικής πολιτικής επιρροής. Σύμφωνα με τον Nye (2004), η ισχύς αυτή δεν είναι άμεση ή καταναγκαστική, αλλά λειτουργεί μέσω πολιτισμικής και θεσμικής έλξης.

Συνεπώς, οι προσδοκίες για τη δυνατότητα των διασπορών να καθορίζουν την εξωτερική πολιτική δεν επιβεβαιώνονται πλήρως στην πράξη. Η επιρροή τους είναι υπαρκτή, αλλά λειτουργεί κυρίως ενισχυτικά και όχι καθοριστικά.

Συνολικά, η ελληνική ομογένεια της Αυστραλίας αποτελεί σημαντικό παράγοντα πολιτικής και πολιτισμικής επιρροής, ο οποίος μπορεί να ενισχύσει την προβολή ελληνικών θέσεων σε διεθνές επίπεδο. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά της παραμένει εξαρτημένη από δομικούς περιορισμούς και από τη συμβατότητα των στόχων της με τις στρατηγικές προτεραιότητες της χώρας υποδοχής.

Η διασπορά, επομένως, δεν λειτουργεί ως αυτόνομος διαμορφωτής εξωτερικής πολιτικής, αλλά ως ενδιάμεσος παράγοντας επιρροής, ο οποίος δύναται να ενισχύσει ή να αποδυναμώσει συγκεκριμένες πολιτικές κατευθύνσεις, ανάλογα με το διεθνές και πολιτικό περιβάλλον.

Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία ανέδειξε τον πολυδιάστατο ρόλο της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία ως παράγοντα πολιτικής, κοινωνικής και πολιτισμικής επιρροής τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και, έμμεσα, στην ελληνική εξωτερική πολιτική. Η ελληνική ομογένεια δεν αποτελεί απλώς μια μεταναστευτική κοινότητα, αλλά ένα οργανωμένο διασπορικό δίκτυο με δυνατότητες πολιτικής κινητοποίησης και διαμόρφωσης δημόσιου λόγου.

Πρόκειται για μια διασπορά η οποία είχε αρχίσει να εμφανίζεται ήδη από τον 19ο αιώνα, αν και τότε η παρουσία των Ελλήνων στην Αυστραλία ήταν περιορισμένη και αφορούσε κυρίως μεμονωμένα άτομα ή μικρές ομάδες μεταναστών. Η παρουσία αυτή ενισχύθηκε σημαντικά από τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, ιδιαίτερα κατά τον Μεσοπόλεμο, οπότε και αυξήθηκαν οι μεταναστευτικές ροές προς την Αυστραλία.

Παράλληλα, από τα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα άρχισε να διαμορφώνεται η οργάνωση ελληνορθόδοξων ενοριών σε αυστραλιανές πόλεις, οι οποίες αποτέλεσαν βασικούς πυλώνες για τη συνοχή των ελληνικών κοινοτήτων, κυρίως σε θρησκευτικό, γλωσσικό και πολιτισμικό επίπεδο.

Μια παράμετρος που επίσης μπορεί να εντοπιστεί εδώ αφορά τη μεταφορά εσωτερικών πολιτικών και ιδεολογικών αντιπαραθέσεων της Ελλάδας προς τη διασπορά. Το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται ήδη από τις αρχές του 20ού αιώνα, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον Εθνικό Διχασμό. Ωστόσο, στην Αυστραλία οι αντιπαραθέσεις αυτές παρέμειναν σχετικά περιορισμένες, σε αντίθεση με άλλες χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, γεγονός που σχετίζεται και με το μικρότερο μέγεθος της ελληνικής κοινότητας κατά την προπολεμική περίοδο.

Οι διαιρέσεις αυτές εντείνονται στις μεταπολεμικές δεκαετίες του 1950 και 1960 και συνδέονται με τις πολιτικές αντιπαραθέσεις στην Ελλάδα, όπως η σύγκρουση Δεξιάς–Αριστεράς μετά τον Εμφύλιο και η περίοδος της δικτατορίας (1967–1974). Στην Αυστραλία, ωστόσο, οι εντάσεις υπήρξαν ηπιότερες, συμβάλλοντας σε σταδιακή διαφοροποίηση μεταξύ παλαιότερων και νεότερων γενεών της διασποράς. Παρατηρείται επίσης διαφοροποίηση μεταξύ παλαιότερων και νεότερων γενεών Ελλήνων μεταναστών, η οποία επηρεάζει τη συνοχή και τη συλλογική ταυτότητα της κοινότητας.

Τα ευρήματα της ανάλυσης καταδεικνύουν ότι η επιρροή της ομογένειας γίνεται πιο εμφανής σε περιόδους κρίσης ή έντασης των εθνικών ζητημάτων, όπως το Κυπριακό, το Μακεδονικό και τα ελληνοτουρκικά. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διασπορά λειτουργεί ως μηχανισμός πολιτικής πίεσης (pressure group), αξιοποιώντας θεσμικά και άτυπα κανάλια επιρροής προς την αυστραλιανή πολιτεία.

Η αποτελεσματικότητα της διασπορικής δράσης δεν είναι σταθερή, καθώς εξαρτάται από τη συμβατότητα των εθνικών ζητημάτων με τις στρατηγικές προτεραιότητες της Αυστραλίας και από τον βαθμό θεσμικής ενσωμάτωσης της ομογένειας. Κατά συνέπεια, η επιρροή της ελληνικής διασποράς είναι κυρίως ενισχυτική και όχι καθοριστική στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής, αν και σε συγκεκριμένα ζητήματα, όπως το Κυπριακό και το Μακεδονικό, μπορεί να εντείνει τη δημόσια και πολιτική συζήτηση.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η θεσμική ενσωμάτωση των Ελληνοαυστραλών στο πολιτικό σύστημα της χώρας μέσω της συμμετοχής τους σε κοινοβούλια και κυβερνητικές θέσεις. Η παρουσία αυτή λειτουργεί ως διάυλος μεταφοράς αιτημάτων και θέσεων της ομογένειας στο πολιτικό κέντρο λήψης αποφάσεων, ενισχύοντας τον ρόλο της ως μορφή “ήπιας ισχύος” (soft power).

Παράλληλα, η ανάλυση ανέδειξε και τους περιορισμούς της διασπορικής επιρροής. Η αριθμητική μειονότητα της ελληνικής κοινότητας, η σταδιακή κοινωνική αφομοίωση των νεότερων γενεών, καθώς και η πολυπλοκότητα των διεθνών σχέσεων περιορίζουν τη δυνατότητα άμεσης πολιτικής παρέμβασης. Επιπλέον, η εξωτερική πολιτική των κρατών διαμορφώνεται πρωτίστως από γεωστρατηγικά και οικονομικά συμφέροντα, γεγονός που μειώνει τη σχετική βαρύτητα των διασπορικών πιέσεων.

Συνολικά, η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία λειτουργεί ως δευτερογενής αλλά στρατηγικά αξιοποιήσιμος παράγοντας επιρροής. Η συμβολή της εντοπίζεται κυρίως στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας, στην προβολή ελληνικών θεμάτων στον δημόσιο διάλογο και στην ενίσχυση των διμερών σχέσεων Ελλάδας–Αυστραλίας σε πολιτιστικό και πολιτικό επίπεδο.

Τέλος, η περίπτωση της ελληνικής ομογένειας καταδεικνύει ότι οι διασπορικές κοινότητες μπορούν να λειτουργούν ως γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ κρατών και ως διάυλοι ήπιας ισχύος, υπό την προϋπόθεση ότι διαθέτουν οργάνωση, θεσμική πρόσβαση και στρατηγική ευθυγράμμιση με το διεθνές πολιτικό περιβάλλον. Η οργάνωση αυτή, ειδικά στην περίπτωση των Ελληνοαυστραλιανών κοινοτήτων, έχει εδραιωθεί εδώ και πολλές δεκαετίες και έχει ενισχυθεί μέσα από την ενεργό συμμετοχή των Ελλήνων μεταναστών στην πολιτική ζωή της χώρας.

Συνολικά, η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία αναδεικνύεται ως ένας σταθερός αλλά έμμεσος δρώντας στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων, του οποίου η επιρροή δεν συνίσταται στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής, αλλά στη διαρκή συμβολή του ως μηχανισμού ήπιας ισχύος και διακρατικής διαμεσολάβησης. Η σημασία της έγκειται κυρίως στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας, στην ενίσχυση της δημόσιας προβολής ελληνικών ζητημάτων και στη συμπληρωματική υποστήριξη διμερών σχέσεων, εντός των ορίων που θέτουν οι θεσμικές και γεωπολιτικές προτεραιότητες της χώρας υποδοχής.

Βιβλιογραφία

Adamson, F. B. (2016). *The growing importance of diaspora politics*. University of California Press.

Anastasopoulos, D. (2020). Greek language education in Victoria: Recent developments. *Journal of Modern Hellenism*.

Avgoulas, M. I., & Fanany, R. (2018). Migration, identity and wellbeing in Melbourne, Australia: The idea of being Greek in diaspora. *Athens Journal of Social Sciences*.

Bauböck, R. (2010). *Diaspora and transnationalism: Concepts, theories and methods*. Amsterdam University Press.

Brubaker, R. (2005). The “diaspora” diaspora. *Ethnic and Racial Studies*, 28(1), 1–19.

Constas, D. C., & Platias, A. G. (Eds.). (1993). *Diasporas in world politics: The Greeks in comparative perspective*. Macmillan.

Dufoix, S. (2010). *Η διασπορά. Νήσος*.

Ethnic Communities Council of the Northern Territory. (2018). *Annual report 2017–2018*.

Fifis, C. N. (1999). Aspects of the post–World War II Greek Australian community. *Hellenic Studies*, 7(2), 65–96.

Gilchrist, H. (1997). *Australians and Greeks*. Halstead Press.

Καραλής, Β. (2012). Η ψυχοδυναμική των διαπολιτισμικών επαφών (η ελληνική παρουσία στην αυστραλιανή κοινωνία και η ανάδυση του ελληνοαυστραλιανού υποκειμένου). Στο Α. Κόντης & Ν. Τάτσης (Επιμ.), *Η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία (Σειρά Ειδικών Μελετών της Μετανάστευσης και Διασποράς, Νο 7)*. Παπαζήση.

Κατσικάς, Σ. (1995). *Ο απόδημος Ελληνισμός: Αυστραλία, ΗΠΑ, Καναδάς, Νέα Ζηλανδία*. Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού.

Κατσιαρδή-Hering, Ο., Καρδάσης, Β., κ.ά. (2006). *Οι Έλληνες στη διασπορά, 15ος–21ος αιώνας*. Βουλή των Ελλήνων.

Κοκκινίδου, Δ. (2002). *Οι Έλληνες της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας*. Στο *Ελληνισμός της Διασποράς: Ο Ελληνισμός της Διασποράς στις Υπερπόντιες Χώρες, την Αφρική και τη Μέση Ανατολή*. ΕΑΠ.

Κόντης, Α., & Τάτσης, Ν. (2012). *Η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία*. Παπαζήσης.

Mearsheimer, J. J., & Walt, S. (2006). The Israel lobby and U.S. foreign policy. *London Review of Books*, 28(6).

Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.

Ντουμάνης, Ν. (2004). *Οι Έλληνες της Αυστραλίας: Η ελληνική διασπορά στον εικοστό αιώνα*. Ελληνικά Γράμματα.

Panagiotopoulou, R., & Tsokalidou, R. (2013). Linguistic landscapes and soft power of diasporas: The Greek case in Australia. *International Journal of Multilingualism*.

Parliament of Australia. (n.d.). Arthur Sinodinos AO – Biography. Retrieved July 6, 2025, from <https://www.aph.gov.au>

Parliament of Australia. (n.d.). Maria Vamvakinou MP – Biography. Retrieved July 6, 2025, from <https://www.aph.gov.au>

Parliament of South Australia. (n.d.). Nick Xenophon – Biography. Retrieved July 6, 2025, from <https://www.parliament.sa.gov.au>

Parliament of South Australia. (n.d.). Tom Koutsantonis MP – Biography. Retrieved July 6, 2025, from <https://www.parliament.sa.gov.au>

Parliament of the Northern Territory. (n.d.). Kon Vatskalis MLA – Biography. Retrieved July 6, 2025, from <https://parliament.nt.gov.au>

Parliament of Victoria. (n.d.). Jenny Mikakos – Biography. Retrieved July 6, 2025, from <https://www.parliament.vic.gov.au>

Parliament of Victoria. (n.d.). John Pandazopoulos – Biography. Retrieved July 6, 2025, from <https://www.parliament.vic.gov.au>

Parliament of Victoria. (n.d.). Nick Staikos – Biography. Retrieved July 6, 2025, from <https://www.parliament.vic.gov.au>

Shain, Y., & Barth, A. (2003). Diasporas and international relations theory. *International Organization*, 57(3), 449–479.

SBS Greek. (2023). Ομογένεια και πολιτική στην Αυστραλία.

Σκουλαρίκη, Α. (2018). Το ζήτημα του ονόματος και η μεταστροφή της ελληνικής πολιτικής στο Μακεδονικό (1990–1992). Η Εποχή.

Στεφανίδης, Γ., Βλασίδης, Β., & Κωφός, Ε. (2008). Μακεδονικές ταυτότητες στο χρόνο. Πατάκης.

Τάμης, Α. Μ. (1997). Ιστορία των Ελλήνων της Αυστραλίας. Βάνιας.

Τάμης, Α. Μ. (2004). Ο Ελληνισμός της Αυστραλίας. ΕΚΠΑ.

Tamis, A. M. (2009). Greek migration and settlement in Oceania. In K. Loukeris & K. Petrakis (Eds.), *The roads of the Greeks*. Polaris Publishing.

Triandafyllidou, A., & Gropas, R. (2015). Diaspora politics and soft power: The Greek case. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(8).

Tsounis, M. (1975). *Greek communities in Australia*. ANU Press.

Τζιαμπίρης, Α. (2003). Διεθνείς σχέσεις και Μακεδονικό ζήτημα. ΕΛΙΑΜΕΠ.

Vamvakinou, M. (2023). Parliamentary speeches and interventions on multiculturalism and Greece. *Hansard Archives*.

Vlassopoulos, A. (2022). The Greek-Australian political presence: A historical overview. *Hellenic Journal of Diaspora Studies*.

Warhaft, S. (2017). Nick Xenophon and the politics of conscience. *Quarterly Essay*, 65.

Χρυσανθοπούλου, Β. (2023). Οι καστελλοριζιακοί σύλλογοι της διασποράς στην πορεία ενός αιώνα: Αντιλήψεις και δράσεις για τον τόπο καταγωγής και για την πολιτιστική κληρονομιά. Στο Ρ. Κακάμπουρα (Επιμ.), *Η συμβολή των συλλόγων στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς*. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.